ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Τὰ πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 60όν. ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ, 1924. Ἀριθ. 12

Η ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΘΕΑΝΘΡΩΠΟΥ

«Ὁ λαὸς ὁ περιπατῶν ἐν σκότει εἶδε φῶς μέγα· εἰς τοὺς καθημένους ἐν γῇ σκιᾶς θανάτου, φῶς ἔλαμψεν ἐπ' αὐτούς...... Διότι παιδίον ἐγεννήθη εἰς ἡμᾶς, υἱὸς ἐδόθη εἰς ἡμᾶς· καὶ ἡ ἐξουσία θέλει εἶσθαι ἐπὶ τὸν ὦμον αὐτοῦ· καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ θέλει καλεσθῇ Θαυμαστός, Σύμβουλος, Θεὸς ἰσχυρός, Πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, Ἄρχων εἰρήνης».

(Ἡσα. θ'. 2, 6).

Ἡ χαρμόσυνος ἐπέτειος ἀνέτειλε πάλιν. Οἱ ἄγγελοι τὴν διελάλησαν χαρμοσύνως διὰ μέσου τῶν αἰώνων πρὸς τὰς ἐπερχομένας γενεάς, ἀφοῦ πρῶτον τὴν ἀνήγγειλαν εἰς τὴν Βηθλεὲμ πρὸς τοὺς ποιμένας καὶ πρὸς τὸν λαόν, ὁ ὁποῖος ἐπὶ αἰῶνας ἀνέμενε τὴν ἐμφάνισιν τοῦ προσδοκωμένου Μεσσίου. Ἡ Βηθλεὲμ, ἡ μικρά, ἡ ἄσημος κωμόπολις, εἶχε τὴν εὐτυχίαν καὶ τὸ προνόμιον νὰ δεχθῇ τὰ πλήθη,ἀφοῦ προηγουμένως ἐδέχθη τὴν ἐπίσκεψιν τῆς οὐρανίου στρατιᾶς, αἰνούσης καὶ δοξολογούσης τὸν Θεόν διὰ τὴν ἐπίσκεψιν ὄχι, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐπὶ τῆς γῆς παρουσίαν, διὰ τὴν ἄφιξιν τοῦ Μεσσίου, τοῦ ὑποδειχθέντος ὑπὸ τοῦ λαμπροῦ ἐκείνου ἀστέρος.

Πάντα ταῦτα τὰ φανταζόμεθα νοερῶς σήμερον. Νοερῶς, διότι εὑρισκόμεθα σήμερον πρὸ γεγονότων τετελεσμένων πλέον. Ἡνδρώθημεν ἐντὸς καὶ μετὰ τῶν πραγματικῶν γεγονότων, τοσοῦτον ὥστε νὰ αἰσθανώμεθα τὴν βαρύτητα καὶ τὴν σημασίαν τῶν λόγων τοῦ Προφήτου, ὅστις εὑρισκόμενος εἰς τὴν ἀντίπεραν ὄχθην τῆς πραγματικότητος, τὴν ὁποίαν προεῖπε, νοερῶς μόνον τὴν ἐφαντάζετο, ἐνῷ ἡμεῖς τὴν ἀντιλαμβανόμεθα καὶ τὴν ἐννοοῦμεν τελειότερον, διότι ζῶμεν ἐν αὐτῇ. Ναί, ἡμεῖς ζῶμεν καὶ κινούμεθα ἐντὸς τετελεσμένων πλέον γεγονότων, τῶν ὁποίων αἱ συνέπειαι ἀποτελοῦσι τὴν πεῖράν μας τὴν σημερινήν. Πόσον ἀληθῆ, πόσον ὡραῖα, πόσον τέλεια ὅλα, ἐκπληρωθέντα κατὰ γράμμα ὑπὲρ ἑνὸς λαοῦ, ὑπὲρ ὅλων τῶν λαῶν τῆς γῆς, οἵτινες ἐπόθουν φῶς, εἰρήνην, ζωὴν καὶ εὗρον ὅλα εἰς τὸ γεννηθὲν βρέφος τῆς Βηθλεέμ! Ἀλλὰ ποίαν σημασίαν ἔχουσι τὰ ἔτη πρὸ μιᾶς αἰωνιότητος; Παραμένει μόνον ἡ ἐκτέλεσις τῆς βουλῆς τοῦ Θεοῦ, ἡ πραγματοποίησις δοθείσης ὑποσχέσεως—τοῦτο ἔχει σημασίαν καὶ βαρύτητα καὶ βεβαιότητα καὶ ἀλήθειαν. Ἰδοὺ τὸ πᾶν!

Ἀλλ᾽ ἂς στραφῶμεν εἰδικώτερον εἰς τὰ ἐδάφια μας διὰ νὰ ἐξετάσωμεν τρία τινα:

Α΄. Τὸν ἐν σκότει λαόν.

Β΄. Τὸ φῶς.

Γ΄. Τὸ παιδίον.

*Α΄. **Ὁ λαός.*** *Λαὸς* εἶναι μία πλουσία λέξις διότι ἐνταῦθα δὲν περιλαμβάνει ἁπλῶς ἕνα ἄνθρωπον οὔτε ἓν ἔθνος ἀλλ᾽ ὅλους μαζὺ τοὺς ἀνθρώπους τῆς γῆς. Ὅταν μάλιστα προσθέσωμεν καὶ τὰς ἀμέσως επομένας λέξεις «Ὁ λαὸς ὁ περιπατῶν ἐν σκότει», ἐννοοῦμεν ἑκόντες ἄκοντες ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα, διότι πάντες οἱ ἄνθρωποι ὀλίγον ἢ πολὺ (καὶ μᾶλλον πολὺ παρὰ ὀλίγον), ὄχι μόνον περιπατοῦσιν ἐν τῷ σκότει ἀλλὰ ζοῦν, ἀναπνέουν καὶ ἀρέσκονται εἰς τὸ σκότος. Μέσα ὅμως εἰς ὅλον τὸν λαὸν ὑπῆρχεν ἕνας μικρότερος λαός, ὁ ὁποῖος εἶχε τραφῆ μὲ τὴν βεβαίαν ἐλπίδα *ἑνὸς καλλιτέρου μέλλοντος* καὶ ὁ ὁποῖος κατ᾽ ἐπανάληψιν εἶδε τὰς ἐλπίδας του νὰ διαψεύδωνται καὶ τὸν κατέλαβε μία κατήφεια, ὥστε κύπτων πρὸ τῶν ἐπαγγελιῶν καταδικάζει ἑαυτόν, ἐκτὸς τοῦ ἠθικοῦ του σκότους, καὶ εἰς ἓν ἄλλο βαθύ, πυκνὸν σκότος διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Τὸ σκότος του δὲν ἐδιπλασιάσθη ἁπλῶς, ἀλλ᾽ ἐπολλαπλασιάσθη.

Ὁ μικρὸς οὗτος λαός, ὁ Ἰσραήλ, ἀντιπροσωπεύει φυσικὰ ὅλους τοὺς λαούς. Ἐὰν αὐτός, ὅστις εἶχεν ὅλας τὰς ἐπαγγελίας, εὑρίσκετο εἰς σκότος, ὁ ἐπίλοιπος κόσμος εἶχε βεβαίως πλειότερον σκότος. Ποιοτικῶς ὅμως τὸ σκότος τοῦ Ἰσραὴλ ἦτο πυκνότερον καὶ μεγαλείτερον, διότι εἶχε λάβει περισσοτέρας εὐκαιρίας ἢ οἱ ἄλλοι λαοί. Ἀλλὰ καὶ διὰ μίαν ἄλλην αἰτίαν ὁ μικρὸς Ἰσραὴλ ἀντιπροσωπεύει πάντας τοὺς λαοὺς τῆς γῆς· Διότι τὰ αἴτια, τὰ ὁποῖα ἔφερον τὴν κακοδαιμονίαν, τὴν δυστυχίαν, τὸν πόνον, τὴν θλίψιν, τὴν συμφοράν, τὴν ὀδύνην, αὐτὰ τὰ αἴτια ὑπῆρξαν τὰ αὐτὰ *εἰς πάντας τοὺς λαούς*. Τὸ δὲ σκότος ἦτο *σκότος γενικόν*, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐκάθησαν, κλαίοντες τὴν κακοδαιμονίαν καὶ δυστυχίαν των, χωρὶς ἐλπίδα τινα παρηγορίας, χωρὶς ἀκτῖνα φωτός.

Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ λαοῦ ἔφθανον μόλις μέχρι μικρᾶς ἀποστάσεως. Δὲν ἠδύναντο νὰ διακρίνωσι τίποτε πέραν ὡρισμένου ὁρίου λόγῳ τοῦ σκότους.

Ἐντὸς δὲ αὐτῆς τῆς καταστάσεως, ἐν μέσῳ λαοῦ καθημένου ἐντὸς τοῦ παχυλοῦ σκότους, ὀλίγοι ἄνθρωποι ὡπλισμένοι μὲ τὸ τηλεσκόπιον τῆς πίστεως βλέπουσι μακρὰν εἰς τὸν ὁρίζοντα ἓν φῶς, τὸ ὁποῖον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐπικρατοῦντος σκότους φαίνεται μέγα. Βλέποντες δὲ αὐτὸ ἐκσπῶσιν εἰς κραυγὰς χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως· τοῖς φαίνεται ὡς ἐὰν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὁ λαὸς θὰ ἔβλεπε μετ᾽ ὀλίγον (μετὰ πόσον ἄραγε χρόνον; μετὰ ἑκατοντάδας τινας ἐτῶν;) πράγματι τὸ εἶδε, τὸ ᾐσθάνθη

καὶ ἀνέζησε. Πραγματικῶς ὅσοι ἄνθρωποι, καθὼς ὁ Ἀβραάμ, εἶδον μακρόθεν τὴν μέλλουσαν *ἡμέραν τοῦ Μεσσίου*, ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην.

Β΄. ***Τὸ φῶς.*** «Εἶδε φῶς μέγα». Δὲν ἦτο ἀπάτη τοῦτο, τὸ ὁποῖον διακηρύττει ὁ Προφήτης. Μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ὁ «λαὸς» περιορίζεται εἰς ἔθνος καὶ ἔπειτα εἰς ὀλίγα ἄτομα ἐντὸς ἑνὸς ἔθνους. Αὐτὸς λοιπὸν ὁ λαός, ὁ ὁποῖος μετρεῖται μόνον κατὰ δεκάδας ἢ τὸ πολὺ ἑκατοντάδας, αὐτὸς ὁ λαὸς ὅστις ὡπλίσθη, καθὼς ὁ Προφήτης, μὲ τὸν μεγεθυντικὸν φακὸν τῆς πίστεως, τῆς πεποιθήσεως, τῆς ζωῆς — αὐτὸς ὁ λαὸς βλέπει μακρόθεν τὸ μέγα τοῦτο φῶς καὶ ἂν δὲν προφθάσῃ νὰ τὸ ἀπολαύσῃ ἐκ τοῦ πλησίον, ζῇ καὶ ἀποθνήσκει μὲ τὴν βεβαιότητα αὐτοῦ τοῦ φωτός.

Πόσα ὅμως πράγματα ἀγνοοῦμεν ἡμεῖς, ὅταν συγκρίνωμεν τοὺς βλέποντας καὶ μὴ βλέποντας διὰ τῶν φυσικῶν ὀφθαλμῶν. Ἀγνοοῦμεν λ. χ. τὴν ἐντύπωσιν τῶν τυφλῶν καὶ τὸν πόνον των, διότι στεροῦνται τοῦ φωτός των. Θὰ εἰπῆτε ἴσως ὅτι ἀφ᾽ ὅσα μᾶς λέγουν, καταλαμβάνομεν τὸ τί αἰσθάνονται. Ἀλλ᾽ ὄχι, εἶναι λάθος τὸ νὰ λέγωμεν ὅτι ἐννοοῦμεν καὶ ἀντιλαμβανόμεθα τὸ τί αἰσθάνεται ὁ τυφλός. Ἀπολύτως τίποτε δὲν ἐννοοῦμεν, ὅ,τι δὲ λέγομεν εἰς τοὺς ἐστερημένους φωτὸς καὶ ὁράσεως, τὸ λέγομεν πρὸς παρηγορίαν των. Μόνον ὅποιος ἔθαψε τὸ παιδί του αἰσθάνεται τὸν πόνον τοῦ γονέως ὅστις θάπτει τὸ τέκνον του. Κανεὶς ἄλλος. Πάντοτε ὅταν ἀτομικῶς διέλθωμεν διὰ τοῦ ἰδίου πόνου, διὰ τῆς ἰδίας στερήσεως καὶ δοκιμασίας, τότε πραγματικῶς συμπάσχομεν μὲ τοὺς πάσχοντας.

Ὁ Προφήτης μὲ τὴν μικρὰν ὁμάδα του προεῖδε τὸ φῶς, ὅπως ἡμεῖς συμπαθοῦμεν πρὸς πάσχοντα φίλον μας. Ἡμεῖς ὅμως ζῶμεν ἐν τῷ φωτί, τὸ ὁποῖον ἐπέλαμψεν ἤδη εἰς τὸν κόσμον καὶ κατηύγασε τὸ σύμπαν. Ἀλλὰ τίς ἐκ τῶν δύο ᾐσθάνθη τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐνέργειαν τοῦ φωτὸς ἰσχυρότερον; Ὁ Προφήτης, ὅστις διὰ μέσου τοῦ ἐπικρατοῦντος παχυλοῦ σκότους εἶδε τὸ φῶς, ἢ ἡμεῖς οἱ ζῶντες ἐν αὐτῷ; Ἀναμφιβόλως ὁ Προφήτης· διότι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐκτιμᾷ φύσει ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔχει καὶ ἀπολαμβάνει συνεχῶς.

Θέλεις νὰ μάθῃς τὴν ἀξίαν τοῦ ἄρτου; Ἐρώτησον ὄχι τὸν χορτασμένον ἀλλὰ τὸν πεινασμένον. Θέλεις νὰ μάθῃς τὴν ἀξίαν τῶν γραμμάτων; Μὴ ἐρώτα ἐκεῖνον, ποῦ ἔζησε μέσα εἰς τὰ σχολεῖα καὶ τὰ πανεπιστήμια, ἀλλ᾽ ἐκεῖνον ἐκεῖ τὸν φιλομαθῆ νέον, ὅστις κύπτων διαρκῶς ἐπὶ τῶν βιβλίων μὲ τὸ ἡμίφως ἑνὸς πενιχροῦ κηρίου προσπαθεῖ νὰ ἐκπαιδευθῇ, ὑποσκάπτων οὕτω τὰ θεμέλια τῆς ὑγείας του καὶ ἀποθνήσκων πρὶν προφθάσῃ νὰ χρησιμοποιήσῃ τὰς γνώσεις του. Θέλεις νὰ γνωρίσῃς τὴν ἀξίαν καὶ τὴν σημασίαν τοῦ φωτός, τὸ ὁποῖον ἔλαμψε κατὰ τὴν πρώτην ἐπὶ τῆς γῆς ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων; Ἐρώτησον τὸν Προφήτην, ὅστις μέσα εἰς τὰς ἐλπίδας, τὰς προσδοκίας, τὰς διαψεύσεις καὶ τὰς ἀναβεβαιώσεις εἶδε καὶ ἐθαύμασε καὶ διελάλησε τὴν μέλλουσαν χαρὰν τοῦ μακρυνοῦ φωτὸς πρὸς τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὁρί-

ζοντος, μὲ τοὺς λόγους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ὑπῆρξαν ἡ εὐτυχία καὶ ἡ παρηγορία του: «Ὁ λαὸς ὁ περιπατῶν ἐν τῷ σκότει εἶδε φῶς μέγα». Καὶ ὅταν θὰ λάβῃς τὴν ἀπάντησιν ἀπὸ τὸν ἴδιον τοῦ Προφήτην, θὰ ἐννοήσῃς τὴν χαρὰν καὶ ἀγαλλίασίν του.

*Γ'. **Τὸ παιδίον.*** Τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον εἶδεν ὁ Προφήτης συνεκεντροῦτο πέριξ ἑνὸς παιδίου. «Διότι παιδίον ἐγεννήθη εἰς ἡμᾶς». Ἡ γέννησις ἑνὸς παιδίου εἶναι πάντοτε χαρμόσυνον γεγονὸς διὰ τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς συγγενεῖς, διότι τὰ τέκνα εἶναι ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἐλπὶς τῆς οἰκογενείας. Ἴσως δὲν συμφωνοῦν μαζύ μας οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι εἶναι φύσει ἀπαισιόδοξοι, ἰσχυριζόμενοι ὅτι ἡ γέννησις ἑνὸς παιδίου δὲν εἶναι αἰτία χαρᾶς ἀλλὰ μᾶλλον λύπης, διότι αὐξάνει τὸν ἀριθμὸν τῶν πασχόντων καὶ κατὰ συνέπειαν αὐξάνει καὶ τὸ ποσὸν τῆς ἤδη ὑπαρχούσης λύπης. Ἀλλ' αὐτοὶ εἶναι οἱ ἀπαισιόδοξοι. Εὐτυχῶς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι δὲν ἀνήκουν εἰς αὐτὴν τὴν κατηγορίαν. Διὰ τὴν πλειονότητα, ἡ γέννησις μιᾶς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως εἶναι καὶ θὰ ἦναι πάντοτε ἀφορμὴ χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως. Ἡ χαρὰ κατὰ τὴν γέννησιν αὐτοῦ εἰδικῶς τοῦ παιδίου εἶναι μεγαλητέρα καὶ πληρεστέρα, διότι πρόκειται περὶ παιδίου γεννηθέντος οὐχὶ ἁπλῶς κατ' ἐπαγγελίαν ἰδιαιτέραν πρὸς τοὺς γονεῖς, ἀλλὰ παιδίου προαγγελθέντος ἀπ' αὐτῆς τῆς αὐγῆς, τῆς πρωΐας τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας πρὸς τοὺς προπάτορας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους· καὶ κατὰ τὴν ψυχολογικῶς κρίσιμον ἐκείνην στιγμήν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπηλπισμένοι καὶ ἀπογοητευμένοι καὶ κατηφεῖς ἐξεδιώκοντο τοῦ Παραδείσου τῆς Ἐδὲμ ὁ Ἀδὰμ μετὰ τῆς προμήτορος Εὔας, ἐδόθη τότε ἡ πρώτη περὶ τοῦ παιδίου τούτου ἐπαγγελία, ἥτις ἀφοῦ ἐπὶ χιλιετηρίδας παρέμεινεν ἡ ἐλπὶς καὶ παρηγορία πατριαρχῶν καὶ προφητῶν, ἐπὶ τέλους ἐπραγματοποιήθη κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων κατὰ τρόπον τόσον θαυμαστόν! Οὐράνια σώματα καὶ οὐράνιοι κάτοικοι — ἀστέρες καὶ ἄγγελοι— ἀνήγγειλαν εἰς τὸν κόσμον τὴν γέννησιν αὐτοῦ τοῦ παιδίου, τὸ ὁποῖον ἐπὶ αἰῶνας ἀνεμένετο. Πῶς νὰ μὴ χαίρουν, πῶς νὰ μὴ ἀγάλλωνται, ἀφοῦ τὸ παιδίον αὐτὸ φέρει διὰ μὲν τὸν Προφήτην καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν θαυμαστὰ ὀνόματα — «***Θαυμαστός, Σύμβουλος, Θεὸς ἰσχυρός***, ***Πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος***, ***Ἄρχων Εἰρήνης***». Προσθέσατε εἰς ταῦτα τὸ ὄνομα «***Ἰησοῦς***» (Σωτήρ). Πῶς νὰ μὴ ἦναι ἡμέρα χαρᾶς ἡ σημερινή, ὅταν ἡ γέννησις τοῦ Χριστοῦ ἐσκόρπισε χαρὰν καὶ εἰρήνην καὶ ἀνάπαυσιν καὶ σωτηρίαν εἰς ἑκατομμύρια καταπεπονημένων καὶ πεφορτισμένων μὲ ἁμαρτίας ψυχῶν;

Ἀλλ' ἅς μὴ λησμονηθῇ ὅτι ὄχι ἡ γέννησις αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν τοῦ παιδίου τούτου, ἀλλ' ἡ ***προσοικείωσις*** αὐτοῦ, ἡ ***φιλοξενία*** αὐτοῦ ἐν τῇ ψυχῇ εἶναι ἡ χορηγοῦσα τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἀγαλλίασαν καὶ περισσότερον τούτου ἡ αὔξησις τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ. Νὰ μεγαλυνθῇ ὁ Χριστὸς ἐν ἡμῖν -- τοῦτο εἶναι ἡ πραγματικὴ χαρὰ καὶ εἰρήνη καὶ εὐτυχία.

Καὶ ἔρχεται τὸ ἐρώτημα : Τί αἰσθάνεσαι σύ, φίλε μου, κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ;

Ἡ χαρὰ τοῦ Προφήτου δὲν εἶναι ἀρκετὴ διὰ σέ. Διότι ἐκεῖνος μὲν ἐχάρη διὰ τὴν εἰς τὸ ἀπώτερον μέλλον γέννησιν, ἐνῷ σὺ ἔχεις ἐνώπιόν σου, ὡς ἐν ἀρχῇ εἶπον, τὸ τετελεσμένον ἤδη πρὸ 19 αἰώνων γεγονός. Πρέπει νὰ χαίρῃς διότι ὁ Χριστός, ὅστις κατὰ τὴν γεννησίν του δὲν εὗρε θέσιν ἐν τῷ καταλύματι τῆς Βηθλεέμ, δύναται νὰ εὕρῃ θέσιν — τὴν πρώτην θέσιν — εἰς τὴν ψυχὴν καὶ εἰς τὴν ζωήν σου.

Ἐὰν τοιαύτην θέσιν ἔδωκας εἰς Αὐτὸν ἐν τῇ καρδίᾳ σου, τότε ἔχεις χαρὰν μεγάλην καὶ ἡ σήμερινὴ ἐπέτειος εἶναι τῷ ὄντι ἡμέρα πνευματικῆς εὐφροσύνης καὶ ἐξάρσεως καὶ δύνασαι ἐξ ὅλης καρδίας νὰ ὑμνήσῃς τὸν Θεὸν μὲ τὰς λέξεις τοῦ οὐρανίου ὕμνου: «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία!» Ἀμήν.

Π. Γ. Λογγινίδης.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ

ΣΠΟΡΕΙΣ ΕΥΤΥΧΙΑΣ

«Ὅ,τι ἐὰν σπείρῃ ὁ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θέλει θερίσει». (Πρὸς Γαλάτ. ς'.-7).

Κάποιος φίλος μοῦ διηγεῖτο, ὅτι μίαν θαυμασίαν καλοκαιρινὴν ἡμέραν, ἐνῷ περιεπάτει εἰς τὴν ἐξοχήν, ἤκουσεν αἰφνιδίως σειρὰν παραδόξων ἐπιφωνήσεων. Ἐκ περιεργείας κινούμενος ἐπλησίασε πρὸς τὸ μέρος, ἐκ τοῦ ὁποίου προήρχοντο αἱ φωναί, φθάσας δὲ πλησίον περιτειχισμένου ἀγροῦ, εἶδε γραῖαν γυναῖκα μονολογοῦσαν μὲ τὰς χεῖρας ὑψωμένας πρὸς τὸν οὐρανόν.

—Ἔ! καλή μου γερόντισα, τῆς λέγει, τί συμβαίνει; Μήπως ἔπαθες τίποτε;

—Ὢ! ἂν ἠξεύρατε, κύριε!... Βλέπετε; εἰς αὐτὸ τὸ χωράφι εἶχα σπείρει λάχανα πρὸ τριῶν ἑβδομάδων. Σήμερον ἔρχομαι νὰ τὰ ἰδῶ καὶ τί βλέπω!; Εἰς τὸ μέρος ποῦ εἶχα φυτεύσει λάχανα, φυτρώνουν ῥαπάνια !..».

Ὁ φίλος μου προσεπάθησε νὰ τῆς ἀποδείξῃ ὅτι θὰ εἶχε κάμει λάθος εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ σπόρου της, ἀλλ' αἱ προσπάθειαί του ἀπέβησαν εἰς μάτην! Ἡ καλὴ γρηοῦλα, συμφώνως μὲ μίαν δεισιδαιμονίαν κοινὴν εἰς τὸ χωριό της, ἀπέδιδε τὸ θαῦμα αὐτὸ εἰς ἕνα ἀπὸ τὰ ποικίλα παιγνίδια τῆς σελήνης κατὰ τὸ τελευταῖον αὐτῆς τέταρτον!!!

Ἂς μὴ χαμογελάσωμεν, ὅσον καὶ ἂν μᾶς φαίνεται παράδοξος ἡ ἀπάντησις τῆς γρηούλας, διότι ὑπὸ ἄλλην μορφὴν καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ὑποπίπτομεν εἰς τὴν αὐτὴν πλάνην καθ' ἑκάστην ἡμέραν.

Ποῖος εἶναι ὁ θερισμός, τὸν ὁποῖον ποθοῦμεν μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ὑπάρξεώς μας, τὸν ὁποῖον ἐπιζητοῦμεν πανταχοῦ καὶ τὸν ὁποῖον πουθενὰ δὲν εὑρίσκομεν;

Τὸ γνωρίζετε, εἶναι πάντοτε τὸ ἴδιον πρᾶγμα-- ἡ Εὐτυχία. Ἐδῶ δὲ ἀκριβῶς συναντῶμεν τὴν ἀνθρωπίνην ἀνοησίαν, ἡ ὁποία ἐπιμένει, παρ' ὅλας τὰς ἀποδείξεις τῆς πείρας, τὰς πλέον σκληρὰς ἀποδείξεις, νὰ θέλη νὰ θερίση ἐκεῖ ὅπου οὔτε ἠρότρίασεν, οὔτε ἔσπειρεν, οὔτε ἐκαλλιέργησεν, οὔτε ἐπότισε. Νὰ θέλη νὰ ἁρπάση τὸ θαυμάσιον ἄνθος τῆς Εὐτυχίας, ἐκεῖ ὅπου οὐδέποτε τὸ ἐφύτευσεν, ἢ ἀκόμη, ὅπερ εἶναι περισσότερον παράλογον, νὰ θέλη νὰ μαζεύση τριαντάφυλλα ἐκεῖ ὅπου ἔσπειρεν ἀκάνθας!!

Κυττάξατε πέριξ σας ὅλας αὐτὰς τὰς ὑπάρξεις ποῦ σκέπτονται, ποῦ ὑποφέρουν, ποῦ ἐργάζονται, ὅλας αὐτὰς τὰς ψυχάς, τὰς τόσον διαφόρους ἀλλήλων, αἵτινες ὅμως ὅλαι ἐπιδιώκουσι τὸν αὐτὸν σκοπόν. Κυττάξατε ὅλας τὰς χεῖρας τὰς ἐκτεινομένας πρὸς τὸν ἀνεκτίμητον θησαυρόν, ὁ ὁποῖος χάνεται, μόλις νομίσουν ὅτι τὸν κρατοῦν... Εἶναι δὲ θλιβερὸν τὸ γεγονὸς ὅτι καὶ μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν, πολὺ ὀλίγοι κατώρθωσαν νὰ ἐννοήσουν ὅτι ἡ Εὐτυχία δὲν πωλεῖται, δὲν ἀγοράζεται, δὲν κλέπτεται, ἀλλὰ... σπείρεται.

Ἂς ὑποθέσωμεν ὅτι παίρνομεν τὰ πράγματα ὑπὸ τὴν χειροτέραν αὐτῶν ὄψιν, ὅτι δηλαδὴ ἡ καρδία μας ὡς ἐκ τῆς θέσεώς της ἀποκρούει τὴν ἐπιρροὴν τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλὰ καὶ τότε ἀκόμη, ἀντὶ νὰ ζητῶμεν τὴν εὐτυχίαν μὲ μέσα παράνομα ἢ φαντασιώδη, δὲν θὰ ἦτο λογικώτερον, ἐξυπνότερον ἐκ μέρους μας, νὰ ἐδεχώμεθα τοὺς κανόνας τοῦ Εὐγγελίου διὰ τὰς ἀρχάς, τὰς βάσεις τῆς ζωῆς μας;

Δὲν θὰ ἤμεθα πολὺ φρόνιμοι σπείροντες ὀλίγην εὐτυχίαν τριγύρω μας, σκορπίζοντες ἀφειδῶς τὴν χαράν, τὴν εἰρήνην, τὴν παρηγορίαν, τῆς ὁποίας ἔχομεν ἀνάγκην καὶ οἱ ἴδιοι; Ἐὰν συλλέξωμεν καὶ τοὺς τελευταίους σπόρους τῆς ἀγάπης ποῦ εὑρίσκονται εἰς τὴν καρδίαν μας, διὰ νὰ τοὺς ρίψωμεν ἐντὸς τῆς καρδίας τοῦ ἀδελφοῦ μας, θὰ κάμωμεν νὰ βλαστήση ἀσφαλῶς μία σπορά, ὄχι μόνον πρὸς ὄφελος τῶν ἄλλων, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἴδιόν μας συμφέρον.

Διότι πῶς θέλετε νὰ ἤμεθα εὐτυχεῖς, ὅταν παραμελῶμεν τὸ κυριώτερον στοιχεῖον τῆς εὐτυχίας; Ὅταν, ἐπὶ παραδείγματι, ἐπιθυμῶμεν νὰ μᾶς φροντίζουν, καὶ ἡμεῖς δὲν φροντίζομεν διὰ κανένα, ὅταν θέλωμεν νὰ συμπονοῦν τὰς θλίψεις μας, καὶ ἡμεῖς δὲν συμπαθοῦμεν εἰς τὰς θλίψεις τῶν ἄλλων. Ὅταν πολλάκις, καὶ αὐτὸ εἶναι χειρότερον, ἡ κυριωτέρα προσπάθειά μας εἶναι νὰ καταστήσωμεν μονοπώλιον πρὸς ὄφελός μας τοὺς καρποὺς τοῦ Εὐαγγελίου καὶ λησμονοῦμεν νὰ θέσωμεν εἰς πρᾶξιν τὰς πρώτας ἀρχάς του.

Μέσα εἰς τὴν ἠθικὴν αὐτὴν ἀπάθειαν, ὅπου ὁ ἄνθρωπος σμικρύνει ἑαυτόν, καθ' ἡμέραν ὁδεύων πρὸς τὴν στέρησιν, ἠμποροῦμεν νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι τὸ γεγονὸς τοῦ νὰ ζῶμεν καὶ ἐνεργῶμεν ἐκτὸς τοῦ παραδείγματος τοῦ Χριστοῦ, προδίδει πολὺ μικρὸν νοῦν, ἀφοῦ ὁ τοιουτρόπως σπείρων, ἐπιμένει ζητῶν νὰ θερίση ἐκεῖ ὅπου δὲν ἔσπειρεν. Ἐν τούτοις εἴμεθα τοιοῦτοι σπορεῖς, ἀδελφοί μου, παραπονούμεθα διὰ τὸ κενὸν τῆς ζωῆς, ἥτις μᾶς καταλαμβάνει κατόπιν ἀέργου περιόδου, ὅταν δὲν εὑρίσκωμεν πλέον ἐμπρός μας οὔτε ἄνθη οὔτε καρπούς.

Καὶ δυστυχῶς δὲν σταματῶμεν ἐδῶ. Δὲν ἀρκούμεθα εἰς τὸ νὰ μένωμεν ἐν ἀπραξίᾳ, ἔστω καὶ ἂν πρόκειται νὰ θλιβῶμεν πικρὰ διὰ τὴν ἀπραξίαν μας αὐτήν. Τὸ κακὸν δὲν σταματᾷ ἐδῶ, λέγω, ἀλλ' εἰς πολλὰς περιστάσεις γινόμεθα σπορεῖς

ἀσυγκρίτως πλέον ἀδέξιοι καὶ ἀσυνείδητοι ἀπὸ τὴν πτωχὴν γυναῖκα, εἰς τὴν ἀποτυχίαν τῆς ὁποίας ἔπταιε τὸ τελευταῖον τέταρτον τῆς σελήνης. Σπείρομεν τὴν ἀμφιβολίαν, τὴν ἀβεβαιότητα, τὸν σκεπτικισμόν, καὶ δὲν παύομεν νὰ ἐπιζητῶμεν τὴν Ἀλήθειαν. Ξεσχίζομεν τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς ἀκατονομάστου κριτικῆς μας, συσσωρεύομεν ἐρείπια ἐπὶ ἐρειπίων, καὶ δὲν παύομεν νὰ ζητῶμεν δι' ἑαυτοὺς οἴκημα στερεὰ ἐκτισμένον.

Κατόπιν εἰς τὴν καθημερινήν μας ζωὴν σπείρομεν ταραχάς, κακολογίαν, ἐγωισμόν, καὶ περιμένομεν μὲ μίαν ἀσυνειδησίαν, ἥτις ἀπομένει καὶ ἡ μόνη δικαιολογία μας, τὴν εὐλογημένην ὥραν ὅπου θὰ θερίσωμεν ἀγάπην, χαράν, εἰρήνην,ὑπομονήν, γλυκύτητα, καλωσύνην..!

Ἀλλά... ἴσως νὰ συμβαίνῃ, ὅτι εἰς τὸ βάθος τῶν καρδιῶν μας ἐλπίζομεν καὶ ἡμεῖς ἀορίστως πως εἰς τὴν ἐπιρροὴν τοῦ τελευταίου τετάρτου τῆς σελήνης καὶ πιστεύομεν ὅτι κάποιο θαῦμα θὰ ἔλθῃ ἀπροσδοκήτως νὰ διορθώσῃ τὸ ἔργον μας, νὰ μᾶς ἀφήσῃ κάπου μίαν θύραν ἀνοικτήν, μίαν διέξοδον. Καὶ ὅμως ὄχι, ἀδελφοί μου, τὸ θαῦμα αὐτὸ δὲν θὰ συμβῇ. Ὅ,τι ὁ ἄνθρωπος ἔσπειρε, τοῦτο θέλει θερίσει...

Δὲν γνωρίζω ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος νὰ ἔσπειρε τόσην ἀγάπην ὅσην ὁ Ἰησοῦς, ἀλλὰ δὲν γνωρίζω καὶ ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος νὰ ἐθέρισε τόσην ἀγάπην! Διότι τί σημαίνει ἡ μικρὰ ἐκείνη ὁμὰς τῶν Φαρισαίων καὶ Γραμματέων, οἱ ὁποῖοι τὸν περιεφρόνησαν καὶ τὸν ὠνείδισαν, παραβαλλομένη μὲ τὸ πλῆθος τῶν ψυχῶν, αἱ ὁποῖαι ἐδόθησαν ὁλόκληροι εἰς αὐτόν; Δὲν ὁμιλῶ μόνον περὶ τῶν Ἀποστόλων, τῶν μαρτύρων, τῶν θυμάτων ἐκείνων ποῦ ἐπροτίμησαν νὰ δώσουν ὡς ὁλοκαύτωμα τὸ σῶμα αὐτῶν παρὰ νὰ ἀρνηθοῦν τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Κυρίου των. Δὲν θέλω νὰ ὁμιλήσω μόνον δι' ὅσους ἐθυσιάσθησαν δι' αὐτὸν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, ἐπὶ τοῦ ἰκριώματος, ὑπὸ τοὺς ὄνυχας τῶν λεόντων. Ἀλλὰ θέλω νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχήν σας εἰς τὸ ἀπίστευτον αὐτὸ γεγονός, ὅτι ἀφοῦ ἔσπειραν ἐπὶ ὀλίγα ἔτη, ἰδοὺ 2000 ἔτη τώρα, ποῦ ὁ Χριστὸς θερίζει.

Καὶ θερίζει ὅ,τι ὑπάρχει καλλίτερον εἰς τὸν πτωχὸν τοῦτον κόσμον. Ὅλας τὰς ἀφοσιώσεις, ὅλας τὰς αὐταπαρνήσεις, ὅ,τι θαυμαστόν, ὅλα τὰ δάκρυα τῆς μετανοίας ὅλας τὰς ἀπηλπισμένας δεήσεις, αἱ ὁποῖαι διέσχισαν τοὺς αἰθέρας, ὅλους τοὺς λυγμοὺς ποῦ ἐξέσχισαν τὰ ἀνθρώπινα στήθη, ἀλλ' ἐπίσης ὅλα τὰ ᾄσματα τῆς ἀγάπης, ὅλας τὰς κραυγὰς τῆς ἐλπίδος, ὅλα τὰ ἀλληλούϊα, ὅλην τὴν ἐκχειλίζουσαν ζωήν, ὅλας τὰς εὐεργεσίας, ὅλας τὰς ἐξαγορασθείσας ψυχάς, αἵτινες εἶναι καὶ αἱ ὡραιότεραι, αἱ πλέον εὐγενεῖς, αἱ πλέον ἁγναὶ—ὅλα, ὅλα αὐτά, ὅλα ἀνήκουν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν! Καὶ σήμερον ἀκόμη ὅ,τι ὑπάρχει καλλίτερον εἰς τάς καρδίας μας καὶ τὴν ζωήν μας ἀνήκει εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν: Εἶναι ἔργον Του!

Ποῖος σπορεὺς ἠμπορεῖ νὰ εἴπῃ τὸ ἴδιον δι' ἑαυτόν;

Τὸ οὐσιῶδες εἶναι νὰ σπείρωμεν, νὰ σπείρωμεν παρ' ὅλας τὰς δυσκολίας, νὰ σπείρωμεν τὴν ἀγάπην εἰς τοὺς ἀγροὺς τοῦ μίσους, νὰ σπείρωμεν τὴν ἐλπίδα ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀπελπισίας, νὰ σπείρωμεν τὴν ζωὴν εἰς τοὺς ἀγροὺς τοῦ θανάτου!... Καὶ τότε τὴν νύκτα, ὅταν θὰ κοιμώμεθα τὸν τελευταῖόν μας ὕπνον, ὅλοι οἱ σπόροι τοὺς ὁποίους ἐσπείραμεν ἐδῶ κάτω, ὅλαι αἱ πράξεις μας, ὅλαι αἱ σκέψεις μας, δηλαδὴ αὐτὴ ἡ ἀντανάκλασις τοῦ ἑαυτοῦ μας θὰ εὑρίσκεται ὡς ἐν ἐργασίᾳ, ὅπως ὁ σπόρος τοῦ σίτου ποῦ μεταμορφοῦται κρυφίως καὶ εἰς τὰ σκοτεινά, πρὸ τοῦ ἀνοίξῃ διὰ νὰ ἐξέλθῃ τῆς γῆς.

Τὴν πρωΐαν δὲ ἐκείνην, ποῦ θὰ ξυπνήσωμεν εἰς τὴν αἰωνιότητα, θὰ θερίσωμεν μὲ ὕμνους θριάμβου, ὅ,τι ἐσπείραμεν μὲ δάκρυα ἐδῶ κάτω.

Εὐαγγελία Π. Οἰκονόμου.

ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ

ὑπὸ ΡΙΧΑΡΔΟΥ ΤΡΕΝΤΣ (**Richard Trench**)

(Κατ' ἐπιτομὴν ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

Ε΄.

Ἡ θεραπεία τῶν δαιμονιζομένων.

(Ματθ. η΄ 28-34, Μάρκ. ε΄. 1-20, Λουκ. η΄. 26-39)

Πρὶν ἢ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ σπουδαιοτάτου καὶ ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις δυσερμηνεύτου τούτου θαύματος, τῆς θεραπείας τῶν δαιμονιζομένων ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Γαδαρηνῶν, εἶναι ἀπαραίτητον νὰ λεχθῶσιν ὀλίγα ***περὶ τῶν δαιμονιζομένων*** ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ γενικῶς. Τὴν δυσκολίαν τοῦ θέματος τούτου αὐξάνει τὸ γεγονὸς ὅτι, ὡς συμβαίνει καὶ μὲ ὡρισμένα πνευματικὰ χαρίσματα (ὡς τὸ χάρισμα τῶν τῶν γλωσσῶν), δὲν ἀπαντᾷ πλέον ἡ κατάστασις αὕτη μὲ τὴν αὐτὴν συχνότητα καὶ ἔντασιν ὡς ἄλλοτε, οὐδὲ διασώζεται παρ' ἡμῖν ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα. Εἶναι βεβαίως εὔκολον νὰ λύσωμεν τὴν δυσκολίαν, χαρακτηρίζοντες τὴν κατάστασιν τῶν δαιμονιζομένων τούτων ὡς ***ψυχοπάθειαν*** — νόσον, τὴν ὁποίαν ὀνομάζομεν ***μανίαν***, ***μελαγχολίαν, ἢ ἐπιληψίαν.*** Ἀναμφιβόλως εἰς πολλοὺς τῶν δαιμονιζομένων ἐκείνων θὰ ὑπῆρχε καὶ ὑπόστρωμα νόσου σωματικῆς, τὸ ὁποῖον παρεῖχεν ἔδαφος πρόσφορον διὰ τὴν Σατανικὴν ἐνέργειαν, ἥτις ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις ὀνομάζεται «πνεῦμα ἀκάθαρτον». Ἐν τούτοις, βλέπομεν ὅτι οἱ ἱεροὶ Εὐαγγελισταὶ φροντίζουσιν ἐπιμελῶς ***νὰ διακρίνωσι*** τοὺς πάσχοντας ἐκ τοιαύτης ἐπηρείας ἀπὸ τοὺς πάσχοντας νόσον ἐξ ἄλλων, φυσικῶν αἰτιῶν (Ματθ. δ΄. 24, η΄. 16. Μάρκ. α΄. 33), ὡς λ. χ. εἰς τὰς δύο θεραπείας κωφαλάλων, ἐν τῇ μιᾷ τῶν ὁποίων ἡ πάθησις ὑφίστατο ἐκ γενετῆς, ἐν ᾧ ἐν τῇ ἑτέρᾳ τὸ ὄργανον τῆς λαλιᾶς ἦτο ἄρτιον, ἀλλ' ἡ διοικοῦσα αὐτὸ δύναμις εὑρίσκετο ὑπόδουλος εἰς τὸ πονηρὸν πνεῦμα. Ἀλλὰ τὸ νὰ χαρακτηρίσωμεν τὴν πάθησιν τῶν δαιμονιζομένων ὡς ***ἁπλῶς σωματικήν***, δὲν εἶναι ἐξήγησις ἱκανοποιητικὴ ἢ συμβιβαζομένη πρὸς τὴν εὐλάβειαν, μεθ' ἧς ὀφείλομεν νὰ μελετῶμεν τὸν Θεῖον Λόγον.

Καὶ ἐν πρώτοις, αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν ἐκφράζεται ἐν προκειμένῳ κατὰ τρόπον, ὅστις δὲν συμβιβάζεται πρὸς τὴν ὡς ἄνω θεωρίαν. Ὁμιλεῖ περὶ τῶν δαιμονιζομένων οὐχὶ ὡς πασχόντων διατάραξιν τῶν φρενῶν, ἀλλ' ὡς ***ὑποδούλων*** ἢ ***αἰχμαλώτων*** ἀλλοτρίας τινος πνευματικῆς δυνάμεως. Καὶ ἀποτείνεται πρὸς τὸ δαιμόνιον, ἢ κακὸν τοῦτο πνεῦμα, ὡς κάτι ἐντελῶς χωριστὸν ἀπὸ τὸν δαιμονιζόμενον: «Σιώπα καὶ ἔξελθε ἀπ' αὐτοῦ» (Μάρκ. α΄. 25). Ἡ δὲ ὑπό τινων δοθεῖσα ἐξήγησις, ὅτι οὕτως ἐλάλει ὁ Χριστός, ***συμμορφούμενος πρὸς τὰς ἰδέας αὐτῶν τῶν δαιμονιζομένων καὶ τοῦ τότε κόσμου ἐν γένει,*** εἶναι ἀπαράδεκτος, διότι καὶ εἰς τοὺς μαθητάς του ὁμιλῶν ἰδιαιτέρως κάμνει χρῆσιν τῶν αὐτῶν ἀκριβῶς ἐκφράσεων: «Δαιμόνια ἐκβάλλετε» (Ματθ. ι΄. 8) καὶ «Τοῦτο τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰμὴ ἐν

προσευχῇ καὶ νηστείᾳ» (Ματθ. ιϛ'. 21). Δὲν δυνάμεθα δὲ νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι Ἐκεῖνος, ὅστις ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον **διὰ νὰ λυτρώσῃ** τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τῶν πλανῶν αὐτῶν, θὰ ὡμίλει κατὰ τρόπον ὥστις **θὰ ἐνίσχυεν** αὐτοὺς εἰς τόσῳ μεγάλην πλάνην, περὶ τῆς ὑπάρξεως Σατανικῶν ἐπιδράσεων, ἐὰν αὕτη ἦτο πράγματι πλάνη καὶ αἱ Σατανικαὶ ἐπιδράσεις ἦσαν ἀνύπαρκτοι.

Ποία ἦτο λοιπὸν ἡ πάθησις, τὴν ὁποίαν χαρακτηρίζει καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὡς ὠφειλομένην εἰς τὴν κυριαρχίαν καὶ ἐπήρειαν δαιμονίων;

Ἡ Γραφὴ διδάσκει ὅτι ἐν τῷ ἠθικῷ κόσμῳ τὸ πονηρὸν εἶναι ἀπολύτως ὑποτελές, ὑποτεταγμένον, εἰς τὸ ἀγαθὸν καὶ ὅτι τὸ μὲν πονηρὸν πηγάζει ἐξ ἑνὸς πλάσματος ἀρχικῶς μὲν ἁγίου, κατόπιν δὲ ἐκπεσόντος τῆς ἁγιότητος, τὸ δὲ ἀγαθὸν πηγάζει ἐξ αὐτοῦ τοῦ Δημιουργοῦ. Συγχρόνως ὅμως διδάσκει ὅτι τὸ πονηρὸν τοῦτο μάχεται καὶ ἀντιτίθεται ἰσχυρῶς κατὰ τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ καὶ ὅτι ὁλόκληρος ὁ σκοπὸς τῆς Θείας κυβερνήσεως τοῦ σύμπαντος εἶναι **ἡ καθυπόταξις τοῦ πονηροῦ** — οὐχὶ διὰ τῆς παντοδυνάμου **βίας** (διότι τοῦτο δὲν θὰ ἦτο ἔνδοξος νίκη) ἀλλὰ διὰ **τῆς ἐπικρατήσεως τῆς δικαιοσύνης καὶ ἀληθείας**. Ἐκ τῆς μιᾶς ταύτης πονηρᾶς κεντρικῆς θελήσεως, τῆς ἀπεξενωμένης ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἡ Ἁγ. Γραφὴ παριστᾷ ὡς πηγάζον πᾶν ὅ,τι εἶναι πονηρὸν καὶ κακὸν ἐν τῷ σύμπαντι. Ἡ πηγὴ αὕτη τοῦ κακοῦ συγκεντροῦται εἰς ἓν πρόσωπον, **τὸν Διάβολον**, ὅστις ἔχει καὶ αὐτὸς «βασιλείαν» (ὡς ἔχει καὶ ὁ Θεός) — βασίλειον μὲ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ — ὁ «Διάβολος καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ». (1)

Τούτων τεθέντων, γεννᾶται τὸ ἐρώτημα: Ποίαν μορφὴν δράσεως τῶν σκοτίων τούτων δυνάμεων τοῦ πονηροῦ παριστᾷ ἡ κατάστασις τῶν δαιμονιζομένων, ὡς βλέπομεν αὐτὴν ἐν ταῖς Γραφαῖς; Οἱ δαιμονιζόμενοι οὗτοι δὲν εἶναι ἁπλῶς **πάσχοντες**, θύματα τῆς μεγάλης καταστροφῆς, τὴν ὁποίαν ἀπειργάσατο ὁ Σατανᾶς ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης φυλῆς διὰ τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος, ἂν καὶ εἶναι βεβαίως τοιοῦτοι. Οὔτε εἶναι **ἐξέχοντες ἁμαρτωλοί**, ἐργάται καὶ ὑπηρέται τοῦ Διαβόλου, ἐν ἐπιγνώσει καὶ θεληματικῶς ἐκτελοῦντες τὰς βουλὰς αὐτοῦ (2). Ἐκ τῆς Γραφικῆς ἀφηγήσεως ἀποκομίζομεν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι εἶναι ὡς ἄνθρωποι ἁρπαγέντες ὑπὸ ἀγρίου τινος θηρίου, ὅπερ ἔχει αὐτοὺς εἰς τὸ ἔλεός του καὶ ῥοφᾷ τὸ αἷμά των (Λουκ. η' 29: «ἐπειδὴ πρὸ πολλῶν χρόνων εἶχε **συναρπάσει** αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον»).

Ἀλλὰ πῶς περιῆλθον εἰς τὴν ἀξιοθρήνητον ταύτην κατάστασιν; Πῶς περιεπλά-

(1) Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ κακοῦ οὐδέποτε καλεῖται ἐν ταῖς Γραφαῖς **δαίμων** ἢ **δαιμόνιον**· οὐδέποτε τοὐναντίον ὀνομάζονται οἱ ὑπηρέται αὐτοῦ **διάβολοι**, ἀλλὰ **δαίμονες, δαιμόνια, πνεύματα πονηρά, πνεύματα ἀκάθαρτα, πνεύματα δαιμονίου ἀκαθάρτου**, ἢ καὶ ἁπλῶς **πνεύματα** (Ματθ. η'. 16). Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν ἡ χρῆσις τῆς λέξεως **δαίμων** ἦτο πολὺ εὐρυτέρα, ἐμφαίνουσα πάντα τὰ ὄντα, τὰ ὁποῖα ἐπιστεύοντο ὡς ὑπάρχοντα μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ἀνωτάτων θεῶν, εἴτε καλὰ εἴτε κακὰ (ἀγαθοδαίμων, κακοδαίμων), ἀλλὰ μᾶλλον καλά. Οἱ **δαίμονες** ἦσαν «θεῶν μὲν παῖδες, θεοὶ δὲ οὔ» (Ἀριστοτ. Ρητορ. 3. 18, 2).

(2) Περὶ Ἰούδα τοῦ Ἰσκαριώτου λ. χ. ἀναγινώσκομεν ὅτι «ὁ Διάβολος εἶχεν ἤδη βάλει εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ νὰ παραδώσῃ αὐτὸν» καὶ ὅτι «μετὰ τὸ ψωμίον εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον ὁ Σατανᾶς» (Ἰωάν. ιγ' 2,27). Ἐν τούτοις, ὁ Ἰούδας οὐδόλως ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν **δαιμονιζομένων**, περὶ ὧν ἡ μελέτη ἡμῶν.

κησαν εἰς τὰ δίκτυα τοῦ Διαβόλου, καὶ εἰς τοὺς ὄνυχας ἑνὸς ἐκ τῶν ἀγγέλων τοῦ σκότους; Ὡς εἴπομεν, οἱ δαιμονιζόμενοι δὲν φαίνονται ὅτι ἦσαν οἱ ***χείριστοι ἁμαρτωλοί***, ἐσκληρυμένοι καὶ πρόθυμοι ἐκτελεσταὶ τῶν πονηρῶν θελήσεων τοῦ Διαβόλου. Ἀπέμενεν ἐν αὐτοῖς ἀκόμη κάποιος ***σπινθὴρ συναισθήσεως καὶ πόθου τοῦ ἀγαθοῦ***, καὶ τοῦτο βεβαίως ἦτο τὸ αἴτιον τοῦ ὅτι «κατέκοπτον ἑαυτοὺς διὰ λίθων» καὶ ὅτι ἡ ἐμφάνισις τοῦ Χριστοῦ ἔρριψεν αὐτοὺς εἰς ὑπερένταςιν τοῦ ἐσωτερικοῦ τούτου σπαραγμοῦ. Πιθανώτατον ἑπομένως εἶναι ὅτι οἱ ἄνθρωποι οὗτοι περιῆλθον εἰς τὴν οἰκτρὰν ἐκείνην κατάστασιν συνεπείᾳ ***μεγάλης ψυχικῆς τρικυμίας***, ἕνεκεν ***ἀπελπισίας*** διὰ τὴν ἁμαρτωλήν των κατάστασιν, εἰς ἣν τοῖς ἐφάνη ὅτι οὐδεμία ἐλπὶς σωτηρίας ἢ διαφυγῆς ὑπῆρχε πλέον καὶ οὕτως ὑπέκυψαν εἰς τὴν θέλησιν τοῦ πονηροῦ πνεύματος. Δὲν ἦσαν οἱ μᾶλλον ἔνοχοι τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ***οἱ δυστυχέστατοι***. Διότι ἀκριβῶς ἡ ἀπελπισία, ἥτις τοὺς ἔφερεν εἰς τὴν φρικτὴν κατάστασιν τοῦ δαιμονιζομένου, ***εἶναι χαρακτηριστικὸν συνειδήσεως*** οὐχὶ ἐσκληρυμένης ἀλλ' εὐπαθοῦς.

Ἀλλὰ δύναται ἴσως νὰ προβληθῇ ἡ ἀντίρρησις: Ἐὰν ἡ κατάστασις αὕτη τῶν δαιμονιζομένων δὲν ἦναι ἁπλῆ φρενοπάθεια, πῶς ἐξηγεῖται τὸ γεγονὸς ὅτι ***δὲν ὑπάρχουσι πλέον τὴν σήμερον τοιοῦτοι δαιμονιζόμενοι***; Ἐν πρώτοις, ζήτημα εἶναι ἂν δὲν ὑπάρχωσι. Περὶ τούτου πρέπει νὰ προσαγάγωσιν ἀποδείξεις οἱ ἰσχυριζόμενοι. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου, αἱ σημεριναὶ περιστάσεις εἶναι πολὺ διάφοροι τῶν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν γνωρίζομεν ὅτι ἐβασίλευε ***πλῆρες πνευματικὸν χάος καὶ σύγχυσις*** ἐν τῷ κόσμῳ. Ἦτο ἡ ἐποχὴ τοῦ πλήρους ναυαγίου τῶν ἀρχαίων ἐθνικῶν θρησκευμάτων καὶ τῶν ἀρχαίων φιλοσοφικῶν συστημάτων. Ἐβασίλευε ***γενικὴ ἐξάρθρωσις ἠθικὴ καὶ σύγχυσις πνευματικὴ*** ἐν τῷ τότε γνωστῷ κόσμῳ, καὶ οἱ ἄνθρωποι, ἀφοῦ ἔχασαν κάθε πίστιν πρὸς τὰς ὑπαρχούσας θεότητας καὶ τὰ ὑπάρχοντα ἠθικοφιλοσοφικὰ συστήματα, ἐν τῷ σκότει τῷ ἠθικῷ καὶ πνευματικῷ τῆς ἐποχῆς των ἐρρίπτοντο ἔκφρονες εἰς τὰς ἡδονὰς καὶ ἀσωτείας, ὡς ***τὸ μόνον καταφύγιον*** τῆς ψυχικῆς ἀνεμοζάλης, εἰς ἣν εὑρίσκοντο. Ὅπως ἡ σκοτεινοτέρα ὥρα τῆς νυκτὸς εἶναι ἡ τελευταία πρὸ τῆς αὐγῆς, τοιουτοτρόπως καὶ τὸ ἠθικὸν σκότος τοῦ κόσμου ἦτο ζοφερώτατον ἀκριβῶς πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἐρχομένου ὅπως «εἰς τοὺς καθημένους ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου» δώσῃ τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, τὸ μέλλον νὰ φωτίσῃ τὴν πάσχουσαν καὶ παραπαίουσαν ἀνθρωπότητα καὶ νὰ τὴν ὁδηγήσῃ εἰς τὴν ἀλήθειαν, τὴν εἰρήνην καὶ τὴν πρόοδον. Ἀκριβῶς δὲ εἰς τοιοῦτο πυκνὸν σκότος ἦτο φυσικὸν καὶ ἀναπότρεπτον νὰ ἐμφανισθῶσι ***ψυχικαὶ νόσοι***, κρᾶμα πνευματικῆς καὶ σωματικῆς παθήσεως, οἵα ἡ τῶν δαιμονιζομένων τούτων. Τὴν σήμερον μὲ τὸ ἄπλετον πνευματικὸν φῶς, ὅπερ ἔκτοτε διεχύθη εἰς τὸν κόσμον διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως καὶ διδασκαλίας τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ***περιωρίσθη ἡ δρᾶσις τῶν δυνάμεων τῆς Γεέννης*** καὶ συνεπῶς καὶ ἡ ἐκδήλωσις τῶν χονδροειδεστέρων μορφῶν τῆς δράσεως ταύτης. Τοῦτο προοιώνιζε καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν ὅτε εἶπεν: «Ἐθεώρουν τὸν Σατανᾶν ὡς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα» (Λουκ. ι. 18).

Ἀλλὰ καὶ τίς οἶδεν, ἐὰν τις τῶν Ἀποστόλων, ἢ ἀνήρ τις μὲ ἀποστολικὴν διορατικότητα ὡς πρὸς τὰ πνεύματα, ἐνήργει ***ἐπιθεώρησιν τῶν φρενοκομείων***

τῆς σήμερον, πόσους ἐκ τῶν ἐν αὐτοῖς νοσηλευομένων δὲν θὰ διέκρινεν ὡς ***δαιμονιζομένους***; Εἶναι βέβαιον ὅτι εἰς οὐκ ὀλίγας περιπτώσεις σημερινῶν μανιακῶν καὶ ἐπιληπτικῶν, ἡ κατάστασις τοῦ πάσχοντος εἶναι ***πολὺ ὁμοία πρὸς τὴν τῶν πάλαι δαιμονιζομένων***, ἂν καὶ οἱ ἰατροὶ τῆς σήμερον δὲν τὸ ἀντιλαμβάνωνται.

* * *

Ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ συνέχεια, ἥτις συνδέει τὸ προκείμενον θαῦμα μετὰ τοῦ προηγουμένου—τοῦ τῆς κατασιγάσεως τῆς τρικυμίας τῆς θαλάσσης. Ὁ Κύριος ἡμῶν εὐθὺς πρὸ τῆς θεραπείας τῶν δαιμονιζομένων εἶχε δείξει ὅτι εἶναι ὁ παντοδύναμος καταστολεὺς τῶν σπαραγμῶν τῶν ὑλικῶν στοιχείων. Ὑπάρχουσιν ὅμως ***θύελλαι ἀγριώτεραι καὶ φοβερώτεραι*** τῶν τῆς ὑλικῆς φύσεως—εἰς τὸ ***ἀνθρώπινον πνεῦμα***, τὸ ὁποῖον ἀποσπασθὲν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ παραδίδεται εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἄρχοντος τῶν κακοποιῶν πνευμάτων. Καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς τὰς θύελλας ταύτας ἐπιτελεῖ ἔργον ἔτι μᾶλλον μεγαλειῶδες. Φανερώνει ἑαυτὸν ὡς Ἄρχοντα εἰρήνης, κομιστὴν καὶ ***ἀποκαταστάτην τῆς ἀπολεσθείσης ἁρμονίας*** μεταξὺ τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς καὶ τοῦ Θεοῦ. Ὁμιλεῖ, καὶ μὲ τὸν πανίσχυρον Αὐτοῦ λόγον τὴν θύελλαν τῆς ψυχῆς διαδέχεται γαλήνη μεγάλη.

Εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ἀφηγήσεων τοῦ προκειμένου θαύματος παρὰ τοῖς τρεῖς Εὐαγγελισταῖς, συναντῶμεν ἀμέσως τυπικάς τινας δυσκολίας καὶ ἀσυμφωνίας. Ἐν πρώτοις, ὅσον ἀφορᾷ τὸν ***τόπον***, ἔνθα ἐγένετο τὸ θαῦμα. Ὁ μὲν Ματθαῖος λέγει ὅτι ἐγένετο «εἰς τὴν χώραν τῶν Γεργεσηνῶν», οἱ δὲ Μάρκος καὶ Λουκᾶς «εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν». Εἴς τινα δὲ χειρόγραφα των Εὐαγγελίων ἀντὶ τῶν δύο τούτων ὀνομάτων ἀναγινώσκεται ἕτερον: «Γερασηνῶν», ἥν γραφὴν προτιμᾷ καὶ ὁ Ὠριγένης. Γνωρίζομεν δὲ δύο πόλεις τῆς Περαίας—***Γάδαρα*** καὶ ***Γέρασα***—οὐδαμοῦ ὅμως ἀναφέρεται πόλις ἢ περιφέρεια φέρουσα τὸ ὄνομα ***Γέργεσα***. Καὶ τὰ μὲν Γάδαρα ἦσαν ἡ πρωτεύουσα τῆς Περαίας, ἀπεῖχον δὲ περίπου 60 στάδια τῆς λίμνης. Τὰ δὲ Γέρασα ἔκειντο εἰς τὸ ἔσχατον ὅριον τῆς Περαίας πρὸς τὴν Ἀραβίαν. Φαίνεται ὅθεν ὅτι τὸ ὄνομα «Γεργεσηνῶν» εἶναι παραφθορὰ παρεισφρύσασα εἰς τὰ χειρόγραφα, καὶ ὅτι πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τῆς περιφερείας τῶν Γαδάρων.

Ἑτέρα ἀσυμφωνία ὑπάρχει μεταξὺ τῶν Εὐαγγελιστῶν ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν ***ἀριθμὸν τῶν θεραπευθέντων δαιμονιζομένων***· ὁ μὲν Ματθαῖος ὁμιλεῖ περὶ ***δύο***, οἱ δὲ Μάρκος καὶ Λουκᾶς περὶ ***ἑνὸς*** δαιμονιζομένου. Οἱ ἀρχαιότεροι ἑρμηνευταὶ ἐζήτησαν νὰ συμβιβάσωσι τὴν ἀσυμφωνίαν ταύτην, παραδεχόμενοι ὅτι ἐκ τῶν δύο δαιμονιζομένων τοῦ Ματθαίου ὁ εἷς ἦτο «ἐπισημότερος», ἢ ἀγριώτερος, τοῦ ἑτέρου, καὶ ἑπομένως ὁ δεύτερος ἀπεσιωπήθη ὑπὸ τῶν ἄλλων δύο Εὐαγγελιστῶν. Ὅπως δήποτε καὶ ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, ἐγώ, ἀκολουθῶν τὴν λεπτομερεστέραν περιγραφὴν τοῦ Μάρκου καὶ τοῦ Λουκᾶ, θὰ ἀσχοληθῶ μὲ τὸν ἕνα δαιμονιζόμενον, ὅστις προϋπήντησε τὸν Κύριον ἅμα τῇ ἐκ τοῦ πλοίου ἀποβιβάσει Αὐτοῦ.

Ἡ εἰκὼν τοῦ δυστυχοῦς τούτου ἀνθρώπου ἡ τόσον τρομερά, ἀποδίδεται πιστῶς, ἂν καὶ μὲ γραμμὰς ἰδιαζούσας, ὑπὸ ἑκάστου τῶν Εὐαγγελιστῶν· ἀλλ' ὁ Μάρκος τὸν ζωγραφίζει μὲ λέξεις αἵτινες αὐξάνουν τὴν φρικτὴν ἐντύπωσιν καὶ μεγαλύνει τὴν δόξαν τοῦ Σωτῆρος ὅστις τὸν ἐθεράπευσεν.

Ἦτο κάτοχος τῆς ὑπερφυσικῆς ἐκείνης μυϊκῆς δυνάμεως, ἥτις χαρακτηρίζει τοὺς μανιακοὺς (Πράξ. ιθ', 16) καὶ ἥτις εἶχε ματαιώσει ὅλας τὰς προσπαθείας τῶν ἀνθρώπων ὅπως συγκρατήσωσιν αὐτὸν (Μάρκ. ε'. 6). Ὁ Ματθαῖος προσθέτει ὅτι εἶχε καταστήσει τὴν ὁδὸν ἐκείνην ἀδιάβατον εἰς τοὺς διαβάτας. Ὁ Λουκᾶς μνημονεύει μόνον ὅτι ἦτο γυμνός, τὸ ὁποῖον καὶ ὁ Μάρκος ἐπιβεβαιοῖ, ἀναφέρων ὅτι μετὰ τὴν ἴασίν του ἐκάθησε παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ ἐνδεδυμένος καὶ σωφρονῶν.

Ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ Ἰησοῦ πλησιάζοντος, ὁ δαιμονιζόμενος, μετὰ τοῦ συντρόφου του, ἐξορμᾷ ἐκ τῶν μνημείων, ὅπου διέμενε, μὲ κραυγὰς ἀγρίας, ἕτοιμος νὰ ἐπιτεθῇ καθ' οἱουδήποτε, ὅστις ἤθελε τολμήσει νὰ θέσῃ πόδα εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην. Αἴφνης ὅμως ἀναγνωρίσας τὴν ἀνωτέραν δύναμιν τοῦ Ἰησοῦ, ὑφίσταται μεταστροφὴν φρονήματος, διότι ὁ Κύριος διέταξε μεγαλοφώνως τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα νὰ ἐξέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ. «***Ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ μακρόθεν ἔδραμεν εἰς προσκύνησιν αὐτοῦ, καὶ κράξας μετὰ φωνῆς μεγάλης εἶπε· Τί εἶναι μεταξὺ ἐμοῦ καὶ σοῦ, Ἰησοῦ, Υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου; Ὁρκίζω σε εἰς τὸν Θεὸν μὴ μὲ βασανίσῃς***».

Ἀναμφιβόλως ὁ Κύριος θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιτελέσῃ τὸ ἔργον τοῦ ἐξορκισμοῦ διὰ μιᾶς, ἀλλ' εἰς τοῦτο ἐσεβάσθη τοὺς φυσικοὺς νόμους καί, ὡς νοήμων ἀλλὰ καὶ τρυφερὸς Ἰατρός, ἀπέφυγε νὰ τὸ πράξῃ ἵνα μὴ τελείως συντριβῇ ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ἤδη εἶχε πάθει παροξυσμὸν ἄγριον. Καὶ τὸν ἐρωτᾷ: ***Τί εἶναι τὸ ὄνομά σου***; Ἐδῶ πάλιν ὁμιλεῖ τὸ δαιμόνιον· ***Λεγεὼν εἶναι τὸ ὄνομά μου, διότι εἴμεθα πολλοί. Καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλά, ἵνα μὴ ἀποστείλῃ αὐτοὺς ἔξω τῆς χώρας.***

Μετὰ τοῦτο ἐπέρχεται ἡ ταχεῖα ἐκείνη ***μεταστροφὴ προσωπικότητος***, ἥτις χαρακτηρίζει τὴν ψυχολογίαν τῶν δαιμονιζομένων καὶ ἐξηγεῖ τὰς ἀσυναρτησίας καὶ ἀσυνεπείας αὐτῶν. Παρακαλοῦσι δὲ ἤδη πάντες οἱ δαίμονες, καὶ οὐχὶ πλέον ὁ δαιμονιζόμενος, ὅπως τοῖς ἐπιτραπῇ νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν ἐκεῖ πλησίον βόσκουσαν ἀγέλην τῶν χοίρων. ***Καὶ ὁ Ἰησοῦς εὐθὺς ἐπέτρεψεν εἰς αὐτούς. Καὶ ἐξελθόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα, εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους· καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, ἦσαν δὲ ἕως δύο χιλιάδες, καὶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσσῃ.***

Οἷος δήποτε καὶ ἂν ἀποδοθῇ εἰς τὸν Κύριον σκοπός, ἐπιτρέψαντα τοῦτο, δὲν ἀποκλείεται ἡ ὑπόθεσις ὅτι ἐτιμωροῦντο οὕτως οἱ κύριοι τῶν χοίρων, οἵτινες παρανόμως ἔτρεφον τὸ ἀπηγορευμένον τοῦτο εἰς τοὺς Ἰουδαίους ζῷον, χάριν κέρδους. «***Οἱ δὲ βόσκοντες τοὺς χοίρους ἔφυγον καὶ ἀνήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. Καὶ ἐξῆλθον διὰ νὰ ἴδωσι τί εἶναι τὸ γεγονός. Καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησοῦν καὶ θεωροῦσι τὸν δαιμονιζόμενον, ὅστις εἶχε τὸν λεγεῶνα, καθήμενον καὶ ἐνδεδυμένον καὶ σωφρονοῦντα, καὶ ἐφοβήθησαν.*** Ἡ θεραπεία τοῦ συμπολίτου των οὐδόλως τοὺς συνεκίνησεν· ἡ ἰδία των πνευματικὴ κατάστασις οὐδόλως τοὺς ἠνώχλει. Ἓν μόνον τοὺς ἀνησύχει, ἡ παρουσία ἀνθρώπου, ὅστις τοῖς εἶχε προξενήσει τόσην ὑλικὴν ζημίαν. ***Καὶ ἤρχισαν νὰ παρακαλῶσιν αὐτὸν νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκ τῶν ὁρίων αὐτῶν.***

Καὶ ὅτε ὁ Ἰησοῦς εἰσῆλθεν εἰς τὸ πλοῖον, παρακάλεσεν αὐτὸν ὁ δαιμο-

νισθεὶς ἵνα ἦναι μετ᾽ αὐτοῦ. Πλὴν ὁ Ἰησοῦς δὲν ἀφῆκεν αὐτόν, ἀλλὰ λέγει πρὸς αὐτόν, Ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου πρὸς τοὺς οἰκείους σου καὶ ἀνάγγειλε πρὸς αὐτοὺς ὅσα ὁ Κύριος σοὶ ἔκαμε καὶ σὲ ἠλέησε. Καὶ ἀναχωρήσας, ἤρχισε νὰ κηρύττῃ ἐν τῇ Δεκαπόλει, ὅσα ἔκαμεν εἰς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, καὶ πάντες ἐθαύμαζον.

Ὁ Κύριος, ὅστις εἰς ἄλλους ὑπ᾽ αὐτοῦ θεραπευθέντας διέταξε νὰ μὴ εἴπωσί τι εἰς οὐδένα (Ματθ. ή. 4, Λουκ. ή. 56), εἰς τὸν τέως δαιμονιζόμενον τοῦτον ἔδωκε ***παραγγελίαν ἀντίθετον***. Καὶ τοῦτο ἔπραξεν ἴσως ἀποβλέπων εἰς τὸν ἴδιον τὸν ***θεραπευθέντα***, ὅστις θὰ ἔφερε χαρὰν μεγάλην εἰς τοὺς οἰκείους του ἐπανερχόμενος εἰς αὐτοὺς ὑγιής. Ἴσως ὅμως (καὶ πιθανώτερον) νὰ ἀπέβλεψεν ὁ Κύριος εὐρύτερον εἰς τοὺς ***κατοίκους τῆς χώρας***, οἵτινες ἦσαν τόσῳ προσηλωμένοι εἰς τὴν ὕλην, ὥστε νὰ τὸν παρακαλέσωσι νὰ φύγῃ. Ἠθέλησε λοιπὸν διὰ τῆς παραμονῆς ἐν μέσῳ αὐτῶν τοῦ θεραπευθέντος δαιμονιζομένου νὰ ἀφήσῃ ζῶσαν καὶ διαρκῆ μαρτυρίαν τῆς δυνάμεως Αὐτοῦ καὶ οὕτω νὰ φέρῃ αὐτοὺς βαθμηδὸν εἰς συναίσθησιν καὶ κατάνυξιν.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΑΠ᾽ ΑΡΧΗΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΑ΄.

Προτεσταντικαὶ αἱρέσεις τοῦ 17ου καὶ 18ου αἰῶνος.

(συνέχεια)

Ἑτέρα αἵρεσις, οἱ ***Οὐνιτάριοι*** (Unitarians), ἀνεφάνη ἐν Ἀγγλίᾳ κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα, ἥτις οὐδὲν ἄλλο ἦτο εἰμὴ ἀναβίωσις τοῦ Ἀρειανισμοῦ τοῦ 4ου αἰῶνος. Ὁ φιλόσοφος καὶ θεολόγος τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ***Σαμουὴλ Κλάρκ*** (1675—1729) πρῶτος ἐδίδαξε τὸν νέον τοῦτον Ἀρειανισμὸν διὰ τοῦ συγγράμματός του «Τὸ Γραφικὸν Δόγμα τῆς Τριάδος», εἰς τὸ ὁποῖον διετύπωνε τὴν διδασκαλίαν ὅτι ὁ Ἰησοῦς δὲν ἦτο εἰμὴ ἄνθρωπος, πεπροικισμένος μὲ ἔκτακτον Θεῖαν χάριν καὶ ἔμπνευσιν. Τοῦτον ἠκολούθησαν διαδοχικῶς ὁ σύγχρονος αὐτοῦ ***Ναθαναὴλ Λάρδνερ***, διακεκριμένος Πρεσβυτεριανὸς ἱεροκῆρυξ, ὁ ***Οὐΐστων***, ὁ ***Λίνδσεϋ***, ὅστις πρῶτος ἵδρυσεν ἐκκλησίαν Οὐνιταρικήν, καὶ ὁ ***Πρίστλεϋ***, οἵτινες πάντες ἠρνήθησαν ὅτι ἡ Ἁγία Γραφὴ κηρύττει τὸ δόγμα τῆς Τριαδικῆς Θεότητος. Ὁ Οὐνιταρισμὸς δὲν ἔσχεν ἐν Ἀγγλίᾳ μεγάλην διάδοσιν, ἀλλὰ περὶ τὰ τέλη τοῦ 18ου αἰῶνος μεταφυτευθεὶς εἰς τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, ἐξηπλώθη ἐν Βοστώνῃ καὶ τῇ περιφερείᾳ τῆς λεγομένης Νέας Ἀγγλίας, ὅπου καὶ σώζεται μέχρι σήμερον. Οἱ Οὐνιτάριοι ὅμως θεωροῦνται ὡς αἱρετικοὶ ὑπὸ πασῶν τῶν Προτεσταντικῶν ἐκκλησιῶν.

Τὸ σπουδαιότερον ὅμως ὅλων τῶν ἀντικανονικῶν θεολογικῶν ρευμάτων ἐν τῷ Προτεσταντισμῷ τοῦ 18ου αἰῶνος ὑπῆρξεν ὁμολογουμένως ὁ **Ὀρθολογισμός**. Ἐκ τῆς διδασκαλίας τῶν μεγάλων Γερμανῶν θεολόγων Βέτσταϊν, Ἐρνέστη καὶ Σέμλερ ἤρχισε περὶ τὰ μέσα τοῦ 18ου αἰῶνος νὰ σχηματίζηται ἐν τῇ Γερμανικῇ θεολογίᾳ νέον ἐλευθεριάζον πνεῦμα, ὅπερ ἔθετεν ὡς ἀρχὴν ὅτι ὡς ἀνώτατον κριτήριον ἐν τῇ θρησκείᾳ, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, πρέπει νὰ θεωρῆται ὁ ἀνθρώπινος **ὀρθὸς λόγος**, ἢ λογική, καὶ διὰ τοῦτο ἐκεῖναι αἱ θρησκευτικαὶ διδασκαλίαι πρέπει νὰ θεωρῶνται ὡς ὀρθαί, ὅσαι συμφωνοῦσι μὲ τὸν ὀρθὸν λόγον, νὰ ἀπορρίπτηται δὲ ὡς ψευδὲς πᾶν ὅ,τι ἀντιβαίνει εἰς αὐτόν. Συμφώνως πρὸς τὴν ἀρχὴν ταύτην, οἱ εἰρημένοι θεολόγοι ἡρμήνευον τὰς Γραφάς, ὅπως θὰ ἡρμήνευον οἱονδήποτε ἄλλο βιβλίον, χωρὶς νὰ λάβωσιν ὑπ᾿ ὄψιν μήτε τὸ ζήτημα τῆς θοεπνευστίας, μήτε τὰς διδασκαλίας τῶν ἀπ᾿ αἰῶνος πατέρων καὶ διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας. Κατ᾿ αὐτοὺς ἡ ἰδέα τῆς θεοπνευστίας τῶν Γραφῶν εἶναι ἁπλοῦς ἱερὸς ἐνθουσιασμὸς τῶν συγγραφέων, μὴ ἀποκλείων τὴν πλάνην. Τὰς αὐτὰς ἀρχὰς ἠκολούθησαν καὶ οἱ Γερμανοὶ θεολόγοι ***Μιχαέλης*** καὶ ***Εἴχορν***, οἵτινες ἐθαύμαζον ἐν ταῖς Γραφαῖς μόνον τὰς γενικὰς θρησκευτικὰς καὶ ἠθικὰς ἰδέας, αἵτινες (κατ᾿ αὐτοὺς) εἶναι ἔμφυτοι εἰς τὴν ἀνθρωπίνην συνείδησιν, καὶ τὰ μεγάλα παραδείγματα τῆς εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς· τὰ δὲ θαύματα ἢ ἐξήγουν φυσιολογικῶς ἢ ἀπέδιδον εἰς τὰς λαϊκὰς παραδόσεις τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν πρώτων Χριστιανῶν. Ὀλίγην ὡσαύτως σημασίαν ἀπέδιδον εἰς τὰ ἐν ταῖς Γραφαῖς διδασκόμενα δόγματα περὶ προπατορικῆς ἁμαρτίας, περὶ τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, περὶ σωτηρίας διὰ τῆς ἱλαστηρίου θυσίας Αὐτοῦ, περὶ Τριάδος, περὶ αἰωνίου κολάσεως, κτλ.

Ὁ ὀρθολογισμός, ὅστις ἀνέτρεπεν ἐκ θεμελίων πᾶσαν τὴν μέχρι τότε παραδεδεγμένην Χριστιανικὴν θεολογίαν καὶ ἐζήτει νὰ ἐξετάζῃ τὸν Χριστιανισμὸν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου μὲ πάσας τὰς ἄλλας θρησκείας, παρεδέχετο ἐν τούτοις τὸν Χριστιανισμὸν ὡς τὴν ἀρίστην ὅλων τῶν θρησκειῶν καὶ κατ᾿ οὐσίαν συμφωνοτέραν πρὸς τὴν «φυσικὴν» θρησκείαν (δηλ. τὴν μόνον ἀπὸ τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἀπορρέουσαν). Μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ου αἰῶνος ὁ ὀρθολογισμὸς ὑπῆρξε λίαν ἰσχυρὸς μεταξὺ τῶν Γερμανῶν θεολόγων. Ὑψώθη δὲ εἰς δογματικὸν σύστημα διὰ τῶν θεολόγων Ρυέρου καὶ Βεγσάϊδερ, τοῦ ὁποίου τὸ σύγγραμμα «Ἀρχαὶ Χριστιανικῆς Θεολογίας» (Institutiones Theologiae Christianae, 1817) θεωρεῖται ὡς τὸ ἐπισημότατον ἔργον τῆς σχολῆς ταύτης. Αἱ κυριώτεραι ἰδέαι τοῦ βιβλίου τούτου εἶναι αἱ ἑξῆς: Ὁ Χριστός, διὰ τὴν ἔξοχον αὐτοῦ εὐσέβειαν καὶ ἀρετήν, δικαίως ἐκλήθη υἱὸς Θεοῦ· ἡ υἱότης ὅμως αὕτη πρέπει νὰ ἐννοῆται ἁπλῶς ὑπὸ ἠθικὴν καὶ θρησκευτικὴν ἔννοιαν, ὅπως τέκνον ἢ υἱὸς Θεοῦ πρέπει νὰ γίνῃ πᾶς Χριστιανὸς διὰ τῆς ψυχικῆς ἀναπλάσεως. Ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ ἐπεσφράγισε τὴν ἀρετὴν τοῦ βίου του· ὁ ἁμαρτάνων ἄνθρωπος δύναται νὰ συμφιλιωθῇ μετὰ τοῦ Θεοῦ, ἐὰν μετανοήσῃ καὶ βελτιώσῃ ἑαυτὸν ἠθικῶς. Ὁ Χριστὸς βοηθεῖ ἡμᾶς εἰς τὴν ἠθικὴν ταύτην ἀνάπλασιν διὰ τῆς θαυμαστῆς διδασκαλίας του καὶ τοῦ ἐναρέτου βίου του· καὶ ἐν γένει ἡ Ἁγία Γραφὴ συντελεῖ εἰς τὴν ἠθικὴν μόρφωσιν τοῦ ἀνθρώπου, διότι παρέχει πολλὰ ὑψηλὰ διδάγματα καὶ παραδείγματα ἠθικῆς καὶ εὐσεβείας·

Τὰ μυστήρια, ἤτοι τὸ βάπτισμα καὶ ἡ εὐχαριστία, εἶναι ἁπλῶς εἰκόνες καί σύμβολα· ἡ ψυχὴ εἶναι ἀθάνατος, μέλλουσα νὰ ἀνταμειφθῇ κατὰ τὰ ἔργα αὐτῆς.

Ὁ ὀρθολογισμὸς οὗτος τοῦ 18ου αἰῶνος συνδέεται στενῶς μὲ τὴν ὅλην τάσιν τῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν λοιπῶν ἐπιστημῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἥτις ἐκλήθη **«αἰὼν τοῦ διαφωτισμοῦ»**. Ἤδη ἀπὸ τοῦ 17ου αἰῶνος εἶχεν ἀναφανῆ ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ λεγόμενος **Θεϊσμὸς** (deismus), ἤτοι ἡ θεωρία ἥτις προσεπάθει νὰ θέσῃ τὴν «φυσικὴν», ἢ ὀρθολογιστικήν, θρησκείαν ὡς κριτήριον πάσης ἱστορικῆς θρησκείας καὶ αὐτοῦ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὁ λόρδος Ἑρβέρτος Χέρβουρυ (1581—1648), ὁ πρῶτος τῶν Θεϊστῶν, προσεπάθησε νὰ ἁπλοποιήσῃ τὴν θρησκείαν εἰς τὰς ἑξῆς πέντε στοιχειώδεις ἀρχὰς ἢ δοξασίας: 1) Ὅτι ὑπάρχει εἷς Θεός. 2) Ὅτι οὗτος πρέπει νὰ λατρεύηται. 3) Ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ ζῇ βίον ἀρετῆς καὶ ἀκεραιότητος. 4) Ὅτι ἡ ἁμαρτία ἐξιλεοῦται δι' εἰλικρινοῦς μετανοίας. 5) Ὅτι μετὰ θάνατον ὑπάρχουσιν ἀμοιβαὶ καὶ τιμωρίαι. Πᾶσα δὲ ἄλλη, πέραν τῶν σημείων τούτων, θρησκευτικὴ διδασκαλία ἦτο (κατ' αὐτὸν) δεισιδαιμονία.

Ὁ Θεϊσμὸς ὑπῆρξεν ἐφήμερος διδασκαλία, καὶ δὲν ἐρριζοβόλησεν οὐδὲ διετηρήθη ἐπὶ πολὺ εἴτε ἐν Ἀγγλίᾳ εἴτε ἀλλαχοῦ τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ ταχέως ἐξεφυλίσθη εἰς ὑλισμὸν καὶ ἀθεΐαν. Ἐγέννησεν ὅμως τὸν συστηματικώτερον Ὀρθολογισμόν. Ἐν Γαλλίᾳ ὁ κορυφαῖος θεϊστὴς ὑπῆρξεν ὁ **Βολταῖρος**, ὅστις ὅμως μόνον εἰς τὴν ὕπαρξιν τοῦ Θεοῦ ἐπίστευεν, ἤσκησε δὲ χειρίστην ἠθικὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς κοινωνίας τῶν ἡμερῶν του. Ἐν Ἑλβετίᾳ ὁ σύγχρονος **Ρουσσώ** ἐδίδαξε τὸν Θεϊσμόν. Ἐν Γερμανίᾳ οἱ φιλόσοφοι **Οὔολφ** καὶ **Κάντιος** ὑπεστήριξαν καὶ αὐτοὶ τὴν ἀρχὴν ὅτι πᾶσα θετικὴ ἢ ἱστορικὴ θρησκεία πρέπει νὰ κρίνεται καὶ νὰ ρυθμίζεται κατὰ τὸν γνώμονα τῆς «φυσικῆς» θρησκείας. Ὁ Κάντιος ἐτίμα τὸ Εὐαγγέλιον μόνον διότι ὁ βίος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι τὸ λαμπρότερον πρότυπον ἀνθρωπίνης ἀρετῆς. Ὁμοίως ὀρθολογιστικῶς ἠννόουν τὸν Χριστιανισμὸν καὶ οἱ μεγάλοι ποιηταὶ τῆς Γερμανίας **Λέσσιγγ, Γκαῖτε** καὶ **Σχίλλερ**.

Οἱ θεολόγοι, οἱ ἀντίθετοι πρὸς τὸν ὀρθολογισμόν, κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα ἦταν ἐν Γερμανίᾳ ὀλιγάριθμοι, ἐκαλοῦντο δὲ **ὑπερφυσικισταὶ** (supranaturalistae), ὡς ὑποστηρίζοντες ἀμέσους καὶ ὑπερφυσικὰς ἀποκαλύψεις τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ θρησκευτικῷ πεδίῳ, καὶ διδάσκοντες τὴν θεοπνευστίαν καὶ τὸ ἀλάνθαστον τῆς Ἀγ. Γραφῆς. Οἱ ἐπισημότεροι τῶν θεολόγων τούτων ἦσαν ὁ **Χάν**, ὁ **Ράϊγχαρτ**, ὁ **Στόρρ**, καὶ ὁ **Βρετσνάϊδερ**.

Ἐν Ἀγγλίᾳ ὅμως αἱ τάξεις τῶν ὑπερμάχων τῆς Χριστιανικῆς θεολογίας ὑπῆρξαν καὶ πυκνότεραι καὶ δραστηριώτεραι. Ὁ ἐπίσκοπος **Μποὺλ** (1634-1710) συνέγραψεν «Ὑπεράσπισιν τοῦ Συμβόλου τῆς Νικαίας», διὰ τὴν ὁποίαν ἐδέχθη τὰ συγχαρητήρια καὶ τὰς εὐχαριστίας τοῦ Γάλλου Ρωμαιοκαθολικοῦ κληρικοῦ καὶ ρήτορος **Μποσσουὲ** (Bossuet) ἐξ ὀνόματος τοῦ Καθολικισμοῦ. Ὁ φιλόσοφος **Λὸκ** (Locke), ὁ λόγιος **Μπέντλεϋ**, ὁ θρησκευτικὸς συγγραφεὺς **Λῶ** (Law) καὶ πρὸ πάντων ὁ ἐπίσκοπος **Μπάτλερ** (Butler), ἀντεπεξῆλθον σθεναρῶς ὑπὲρ τοῦ ὑπερφυσικοῦ χαρακτῆρος τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας. Τὸ κλασσικὸν ἔργον τοῦ Μπάτλερ «Ἡ Ἀναλο-

γία τῆς Θρησκείας, Φυσικῆς καὶ Ἀποκεκαλυμμένης»(¹), ἀποδεικνύει σαφῶς ὅτι ὁσαδήποτε ἐπιχειρήματα προεβλήθησαν κατὰ τοῦ ὑπερφυσικοῦ ἐν τῇ Χριστ. θρησκείᾳ, ἐφαρμόζονται ἔτι ἰσχυρότερον κατὰ τῶν διδασκαλιῶν τῆς «φυσικῆς» θρησκείας. Ὁ ***Παίηλυ*** (Paley) εἰς τὸ σύγγραμμά του «Αἱ ἀποδείξεις τοῦ Χριστιανισμοῦ» παρέθηκε τὰς ἱστορικὰς βάσεις, ἐφ' ὧν στηρίζεται ἡ διδασκαλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

Ἐκτὸς αὐτῶν, πληθὺς Ἄγγλων θεολόγων ἐξέδωκαν ἄλλα ἔργα βοηθητικὰ τῆς Χριστιανικῆς θεολογίας: Ὁ ***Λέϊτον*** (Leighton) τὴν πολύτιμον αὐτοῦ «Ἑρμηνείαν εἰς τὴν Α΄. ἐπιστολὴν τοῦ Πέτρου», ὁ ἐπίσκοπος ***Μπάρνετ*** τὴν «Ἱστορίαν τῆς Μεταρυθμίσεως», ὁ ***Πριντὼ*** (Pridaux) τὸν «Σύνδεσμον μεταξὺ Π. καὶ Ν. Διαθήκης», ὁ ***Μπίγχαμ*** τὴν «Ἀρχαιολογίαν τῆς Χριστ. Ἐκκλησίας». Ἐν τῷ κυρίως θεολογικῷ πεδίῳ ὁ ***Πήαρσον*** συνέγραψε τὴν «Ἔκθεσιν τοῦ Ἀποστολικοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως», καὶ ὁ Μπάρνετ «Ἔκθεσιν τῶν 39 Ἄρθρων τῆς Πίστεως». Ὁ δὲ Ἰερεμίας ***Τάϋλορ*** ἐξέδωκε δύο βιβλιάρια, «Ἁγία Ζωὴ» καὶ «Ἅγιος Θάνατος», ἅτινα ὑπῆρξαν ἔκτοτε κλασσικὰ πνευματικὰ βοηθήματα τῶν πιστῶν Χριστιανῶν. Ἐπίσης τὰ μέγιστα συνέβαλον εἰς τὴν στήριξιν τοῦ πνευματικοῦ Χριστιανισμοῦ τοῦ 17ου καὶ 18ου αἰῶνος ἔργα, ὁποῖα ἡ «Αἰωνία Ἀνάπαυσις τῶν Πιστῶν» τοῦ ***Μπάξτερ*** (1691), ἡ «Πορεία τοῦ Χριστιανοῦ Ἀποδημητοῦ»(²) τοῦ ***Βουνιάνου*** (1688), τὰ συγγράμματα τοῦ Ἰωάννου ***Χάου*** (Howe) καὶ τὰ μεγαλοπρεπῆ ποιήματα τοῦ Ἰωάννου Μίλτωνος: «Ὁ Ἀπολεσθεὶς Παράδεισος» καὶ «Ὁ Ἀνακτηθεὶς Παράδεισος».

(ἀκολουθεῖ)

ΔΙΑΤΙ ΝΑ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΩΜΕΝ ΤΗΝ ΑΓ. ΓΡΑΦΗΝ;

Εἶναι λυπηρὰ ἀλήθεια ὅτι πολλοί, πάμπολλοι λεγόμενοι Χριστιανοὶ δὲν ἀναγινώσκουν τὴν Ἁγ. Γραφὴν καὶ ἂν ἀκόμη τὴν ἔχουν εἰς χεῖράς των. Ἄλλοι μὲν ἐξ ***ἀμελείας,*** ἄλλοι διότι δὲν ***εὐκαιροῦν***, ἄλλοι ἐξ ***ἀδιαφορίας*** ἢ ἐκ ***περιφρονήσεως*** πρὸς βιβλίον, τὸ ὁποῖον θεωροῦν ὡς «ἀπηρχαιωμένον» ἢ κατάλληλον μόνον διὰ «τοὺς παπάδες» καὶ «θεολόγους». Αὐτοὶ ὅλοι ἔχουν ἴσως ἀντίτυπον τῆς Ἁγ. Γραφῆς εἰς τὴν βιβλιοθήκην των, ἢ τοὐλάχιστον τὴν ἐφυλλομέτρησάν ποτε. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ χιλιάδες, οἱ ὁποῖοι ἔχουν τὴν Ἱερὰν Βίβλον (ἢ τοὐλάχιστον ἓν Εὐαγγέλιον), χρυσόδετον μάλιστα μὲ βελοῦδον ἢ ἄλλον πολύτιμον δέσιμον, καὶ τὴν ***εὐλαβοῦνται*** πολὺ —τὴν

(¹) Μετάφρασις Ἑλληνικὴ ἐδημοσιεύθη ἐν Ἀθήναις τῷ 1875 ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Καλοποθάκη.

(²) Μεταφρασθέντα εἰς τὴν Ἑλληνικήν. Ὅρα τὸ ἐξώφυλλον τοῦ παρόντος τεύχους.

ἀσπάζονται καὶ τὴν προσκυνοῦν καὶ τὴν θεωροῦν ὡς ἰσχυρὸν φυλακτήριον, ἀλλά... ποτὲ δὲν τὴν ἀνοίγουν νὰ τὴν ἀναγνώσουν! Ἑπομένως εὑρίσκονται περίπου εἰς τὸν αὐτὸν παρονομαστὴν μὲ τοὺς ἄλλους, οἱ ὁποῖοι ἐξ ἀμελείας ἢ περιφρονήσεως δὲν τὴν ἀναγινώσκουν.

Ὑπάρχει ὅμως καὶ τρίτη τάξις λεγομένων Χριστιανῶν, οἱ ὁποῖοι οὐδέποτε ἔλαβον εἰς χεῖράς των ἓν ἀντίτυπον τῆς Ἁγ. Γραφῆς καὶ δὲν ἐξεύρουν ἀπολύτως τίποτε περὶ αὐτῆς, οὔτε ἐσκέφθησάν ποτε νὰ τὴν ἀποκτήσουν ἢ νὰ τὴν ἀναγνώσουν.

Καὶ ἐν τούτοις ὅλοι αὐτοί, οἱ ἀνήκοντες καὶ εἰς τὰς τρεῖς ταύτας κατηγορίας, λέγονται ***Χριστιανοί,*** θὰ ἐξηγείροντο δὲ μὲ ἀγανάκτησιν κατὰ παντός, ὅστις θὰ ἐτόλμα νὰ ἀμφισβητήσῃ τὸν Χριστιανισμόν των.

Ἀλλ' ἐπὶ τέλους, ἴσως ἔχουν δίκαιον. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔχῃ τις εἰς χεῖράς του καὶ νὰ γνωρίζῃ τὴν Ἁγ. Γραφήν; Τί ἔχει αὐτὸ τὸ βιβλίον, τὸ ὁποῖον νὰ τὸ καθιστᾷ ἀπαραίτητον εἰς κάθε ἄνθρωπον; Δὲν ἀρκοῦν αἱ τελεταὶ καὶ αἱ λειτουργίαι τῆς Ἐκκλησίας; Δὲν ὑπάρχουν ἄλλα βιβλία ἐπίσης καλά, ἂν ὄχι καλήτερα, καὶ πλέον καταληπτὰ εἰς τὸν κοινὸν ἄνθρωπον; Βιβλία πλέον σύμφωνα μὲ τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς μας;

Εἰς ὅλας τὰς ἀνωτέρω ἐρωτήσεις δὲν εἶναι δύσκολος ἡ ἀπάντησις. Ἐν πρώτοις. Ποῦ στηρίζεται ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία; ἡ Χριστιανικὴ πίστις; Ποῦ ἀλλοῦ εἰμὴ εἰς τὴν Ἁγ. Γραφήν; Χριστιανισμὸς σημαίνει ***πίστιν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν.*** Ἀλλὰ πῶς δύναται νὰ πιστεύσῃ κανεὶς εἰς πράγμα, τὸ ὁποῖον δὲν γνωρίζει; Καὶ πῶς δύναται νὰ τὸ γνωρίζῃ, χωρὶς νὰ τὸ ἐξετάσῃ, νὰ τὸ μάθῃ ἐκ τῆς πηγῆς του; Πῶς δὲ θὰ γνωρίσῃ τις ***τὸν Χριστὸν*** ἐκτὸς ἀπὸ τὴν βιογραφίαν του, ἥτις ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια, καὶ τὴν ***διδασκαλίαν του*** ἐκτὸς ἀπὸ τὰ συγγράμματα τῶν μαθητῶν του; Ἀπὸ τὴν Ἁγ. Γραφὴν ἐβγῆκεν ***ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία καὶ ὁ Χριστιανικὸς πολιτισμός,*** ὁλόκληρος ἡ σημερινὴ σύστασις τοῦ κόσμου— νόμοι, γράμματα, ἐπιστήμη, ἠθική. Ἄνευ αὐτοῦ τοῦ βιβλίου, ὁ κόσμος θὰ ἦτο περίπου ὁποῖος ἦτο ὑπὸ τοὺς Ρωμαίους τὴν ἐποχήν, κατὰ τὴν ὁποίαν κατῆλθεν ὁ Χριστὸς ἐπὶ τῆς γῆς—κόσμος ***σκοτεινός, ἀπηλπισμένος, στάσιμος.*** Ἔχει βεβαίως καὶ ὁ σημερινὸς κόσμος σκοτεινὰ σημεῖα, ἕλκη ἠθικά, σπαραγμοὺς φοβερούς, ἀδικίας καὶ παραλυσίας, ἀλλὰ ταῦτα πάντα ὑπάρχουν ***κατὰ παράβασιν*** τῶν κανόνων, τοὺς ὁποίους ἐπέβαλεν εἰς τὸν κόσμον ὁ Χριστιανισμός. Εἶναι ***ἔργα τοῦ Σατανᾶ,*** ἀνταρσίαι κατὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ φωτός, ὅπερ Αὐτὸς ἔφερεν εἰς τὸν κόσμον. Ἀντισταθμίζονται δὲ ἀπὸ τὸν μέγαν ὄγκον τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν καὶ τῶν ἐναρέτων καὶ ὑγιῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα ἡ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐδημιούργησε καὶ τὰ ὁποῖα, ὡς τὸ ἅλας, ***διατηροῦν ὑγιᾶ τὴν ὅλην ἀνθρωπίνην οἰκογένειαν.*** Τὸ δὲ ἅλας τοῦτο ἐνυπάρχει ***μόνον εἰς τὴν Ἁγ. Γραφήν.*** Πᾶς δὲ ὅστις θέλει νὰ σωθῇ ἐκ τῆς ἁμαρτίας, ἥτις ἀπειλεῖ τὴν ἀνθρωπότητα μὲ σῆψιν καὶ διάλυσιν, δὲν δύναται νὰ εὕρῃ τὴν σωτηρίαν, εἰμὴ ἀναγινώσκων καὶ ἐγκολπούμενος τὴν Ἁγ. Γραφήν.

Δεύτερος λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ἀναγινώσκωμεν τὴν Ἁγ. Γραφήν, εἶναι ὅτι αὕτη εἶναι **τὸ μόνον βιβλίον,** τὸ ὁποῖον, ὅταν ἀκολουθῆται, **ἀσκεῖ ἠθικὴν ἐπιρροὴν** ἐπὶ πάσης τάξεως ἀνθρώπων. Ποῖον ἄλλο σύγγραμμα κατορθώνει νὰ ἀναμορφώσῃ καὶ διορθώσῃ τὸν μέθυσον, τὸν χαρτοπαίκτην, τὸν ἀσελγῆ, τὸν βλάσφημον, τὸν ψεύστην, τὸν κλέπτην, τὸν ἄδικον καὶ νὰ τὸν κάμνῃ νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν πονηράν του ὁδόν; Καὶ ὅμως χιλιάδας τοιούτων μεταμορφώσεων βλέπομεν εἰς τὰς διαφόρους κοινωνίας, ὀφειλομένων ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἐπιρροὴν τῆς Ἁγ. Γραφῆς καὶ τοῦ Θείου Πνεύματος.

3. Ὅπου κυκλοφορεῖ καὶ ἀναγινώσκεται καὶ ἐφαρμόζεται ἡ Ἁγ. Γραφή, ἐκεῖ **ἀκμάζει ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία, ἡ δικαιοσύνη, ἡ εὐνομία, ἡ ἀγαθοεργία, ἡ ἀληθὴς πρόοδος καὶ μόρφωσις.** Ὅπου δὲ λείπει ἡ Γραφὴ ἢ δὲν κυκλοφορεῖ εὐρέως καὶ ἐλευθέρως μεταξὺ ὅλων τῶν κοινωνικῶν τάξεων, ἐκεῖ ἐπικρατεῖ ἔλλειψις ἀληθοῦς ἐλευθερίας, ἀμάθεια, δεισιδαιμονία, ἔλλειψις ἀγαθοεργίας καὶ φιλανθρωπίας καὶ δικαιοσύνης. Περιβλέψατε εἰς τὰ διάφορα ἔθνη τῆς γῆς καὶ θὰ ἴδητε τὴν ἀλήθειαν ταύτην πιστοποιουμένην πανταχοῦ. Μεταξὺ τῶν χωρῶν ἐκείνων ἀφ' ἑνός, εἰς τὰς ὁποίας ἡ Γραφὴ εἶναι εὐρύτατα διαδεδομένη καὶ ἀναγινώσκεται ὑπὸ τοῦ λαοῦ εἰς γλῶσσαν καταληπτὴν καὶ ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς κοινωνίας, τῆς οἰκογενείας καὶ τῶν ἀτόμων, καὶ τῶν χωρῶν ἐκείνων ἀφ' ἑτέρου, ὅπου ἡ Γραφὴ ἢ δὲν ὑπάρχει διόλου ἢ ὑπάρχει κατὰ τύπους μόνον, εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰ μοναστήρια, καὶ δὲν κυκλοφορεῖ εἰς γλῶσσαν καταληπτὴν εἰς τὸν λαόν, **οὐδ' ἐνθαρρύνεται καὶ συνιστᾶται ὑπὸ τοῦ κλήρου,** θὰ εὕρετε τόσην διαφοράν, ὅσην μεταξὺ μεσημβρίας καὶ μεσονυκτίου, μεταξὺ προόδου καὶ στασιμότητος, μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου.

4. Ἡ Γραφὴ εἶναι τὸ βιβλίον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὑπῆρξε καὶ εἶναι **ἡ ἔμπνευσις τῶν καλητέρων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν**—τὸ βιβλίον ὅπερ, κατὰ τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν τῶν ἰδίων, τοὺς ἐβοήθησε καὶ τοὺς ἐξύψωσεν. Ὁ περίφημος Ἄγγλος μυθιστοριογράφος ***Οὐάλτερ Σκότ*** δὲν ἦτο πολὺ θρῆσκος· ἐν τούτοις, ὅταν ἦλθεν εἰς τὴν ὥραν τοῦ θανάτου, εἶπεν: «Ἀναγνώσατέ μοι ἐκ τῆς Ἁγίας Γραφῆς· μόνον αὐτὸ τὸ βιβλίον ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον». Ὁ φιλόσοφος ***Καρλάϋλ***, καὶ αὐτὸς ὄχι πολὺ εὐλαβής, εἰς ἕνα νεανίαν, ὅστις τῷ εἶπεν ὅτι δὲν εὑρίσκει τίποτε τὸ ἄξιον λόγου εἰς τὸ Βιβλίον τῶν Παροιμιῶν, ἀπήντησε: «Δοκίμασον νὰ συγγράψῃς ὀλίγας παροιμίας ἰδικάς σου καὶ θὰ ἴδῃς!» Ὁ μέγας ζωγράφος ***Ρῶσκιν*** εἶπέ ποτε ὅτι ἡ ἀποστήθισις τῆς Γραφῆς κατὰ τὴν παιδικήν του ἡλικίαν τῷ ἔδωκε περισσοτέραν παιδείαν ἢ ὅλαι αἱ ἄλλαι σπουδαί του. Ὁ μέγας πρόεδρος τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν ***Ἀβραάμ Λίγκολν*** ἔλεγεν ὅτι ἔλαβε τὴν μόρφωσίν του κυρίως ἐκ τῆς Ἁγ. Γραφῆς, ἥτις ἦτο ἓν ἀπὸ τὰ ὀλίγα βιβλία, ἅτινα ὡς πάμπτωχος νεανίας εἶχεν εἰς τὴν βιβλιοθήκην του. Ὁ μέγας ἐξερευνητὴς ***Στάνλεϋ,*** ὅστις ὡς μικρὸς ὀρφανὸς ἐξεπαιδεύθη εἰς ἓν Ἀγγλικὸν ὀρφανοτροφεῖον, ὅπου τὸν ἔδερον ὁσάκις ἔκαμνε λάθη εἰς τὰ κύρια ὀνόματα τῆς Παλαιᾶς

Διαθήκης, εἶπε κατόπιν ὅτι, ὅταν εὑρίσκετο κατάμονος εἰς τὰς πλέον ἐπικινδύνους περιηγήσεις του ἀνὰ τὴν ἀχανῆ Ἀφρικήν, εὕρισκε τόσον μεγάλην παρηγορίαν καὶ τέρψιν εἰς τὰς Γραφικὰς περικοπάς, τὰς ὁποίας εἶχε μάθει ἐκ στήθους, ὥστε εὐχαρίστως θὰ ὑφίστατο ἐκ νέου τοὺς δαρμοὺς χάριν τοιούτου πολυτίμου θησαυροῦ. Ὅταν ὁ πρόεδρος τῆς Ἀμερικῆς ***Ρούζβελτ***, ἀπερχόμενος εἰς μακρὰν περιοδείαν εἰς Ἀφρικήν, ἐξέλεγε τὰ ὀλίγα βιβλία ποῦ ἠδύνατο νὰ πάρῃ μαζύ του, ἐξέλεξε πρῶτον τὴν Ἁγ. Γραφήν. Ἀκόμη καὶ ὁ φυσιοδίφης ***Χώξλεϋ***, ὅστις εἰς πολλὰ ζητήματα ἐπιστημονικὰ κατεπολέμησε τὸ κῦρος τῆς Γραφῆς, ἔγραψε τὴν ἑξῆς περὶ αὐτῆς εἰλικρινῆ ὁμολογίαν: «Ἡ Ἁγία Γραφὴ ὑπῆρξεν ὁ καταστατικὸς χάρτης, τὸ παλλάδιον, ὅλων τῶν πτωχῶν καὶ καταδυναστευομένων. Μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, οὐδὲν κράτος ἀπέκτησε σύνταγμα, τὸ ὁποῖον τόσον φροντίζει διὰ τὰ συμφέροντα τοῦ λαοῦ, ὅσον ἡ Γραφή. Οὐδαμοῦ ἀλλοῦ διατυποῦται τόσον καθαρὰ ἡ μεγάλη ἀρχή, ὅτι ἡ εὐημερία τῆς Πολιτείας ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἀρετῆς τῶν πολιτῶν της, ὅσον ἐν τῇ Γραφῇ!» Πόσον μέγα λοιπὸν εἶναι τὸ κῦρος καὶ ἡ πολυτιμότης ἑνὸς βιβλίου, τὸ ὁποῖον τοιαύτας ὑπηρεσίας προσέφερε καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ προσφέρῃ εἰς τὸν κόσμον!

5. Κανὲν ἄλλο βιβλίον δὲν ***εὐχαριστεῖ, παρηγορεῖ καὶ ἀνακουφίζει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὰς θλίψεις καὶ στενοχωρίας του***, ὅσον ἡ Ἁγ. Γραφή. Εἰς ἄλλας στιγμὰς τῆς ζωῆς μας, ἀναγινώσκομεν ἄλλα βιβλία — τερπνά, διδακτικά, φιλοσοφικά, κτλ. Ὅταν ὅμως μᾶς εὕρῃ δυστυχία ἢ ἀτύχημα ἢ λύπη ἢ πόνος ψυχικός, μόνη ἡ Ἁγ. Γραφὴ ἔχει τὴν δύναμιν νὰ μᾶς παρηγορῇ. Διὰ τοῦτο αἱ Βιβλικαὶ Ἑταιρίαι, αἱ ὁποῖαι ἐκτυπώνουν Γραφὰς καὶ Εὐαγγέλια εἰς ὅλας τὰς γλώσσας, παρετήρησαν πάντοτε ὅτι εἰς περιστάσεις μεγάλων κοινωνικῶν συμφορῶν, ἐθνικῶν περιπετειῶν ἢ πολέμων, ***αἱ πωλήσεις τῶν ἱερῶν κειμένων εἶναι πολὺ μεγαλήτεραι*** ἢ εἰς ὁμαλὰς στιγμάς. Κατὰ τὸν μέγαν παγκόσμιον πόλεμον αἱ πωλήσεις Γραφῶν καὶ Εὐαγγελίων ὑπερέβησαν πᾶν προηγούμενον ὅριον. Καὶ οἱ στρατιῶται, οἵτινες μετέβαινον εἰς τὰ διάφορα μέτωπα, καὶ οἱ οἰκεῖοί των οἵτινες ἔμενον εἰς τὰ ἴδια, ὅλοι ᾐσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἔχουν καὶ νὰ ἀναγινώσκουν τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ· καὶ ἐὰν τοῦτο συμβαίνῃ εἰς στιγμὰς μεγάλων ἐθνικῶν περιπετειῶν, εἶναι βέβαιον ὅτι συμβαίνει καὶ εἰς ***τὰς ἀτομικὰς περιπετείας*** ἑνὸς ἑκάστου ἀνθρώπου. Πολλοὶ ἄνθρωποι, νέοι καὶ γέροντες, λησμονοῦν τὴν Ἁγ. Γραφὴν ἐνόσῳ λάμπει ὁ ἥλιος τῆς εὐτυχίας. Ἀλλ' εὐθὺς ὡς σκυθρωπάσῃ ὁ οὐρανὸς τῆς ζωῆς, εὐθὺς ὡς ἐπέλθῃ ζημία ὑλική, ἀσθένεια, λύπη, στενοχωρία, τότε ἐνθυμοῦνται τὴν Γραφὴν καὶ προστρέχουν εἰς αὐτήν, ὅπως τὸ παιδίον πρὸς φιλόστοργον μητέρα. Διατί; Διότι ἡ Γραφὴ ὁμιλεῖ μὲ κῦρος, ὅσον οὐδὲν ἄλλο σύγγραμμα.

Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ἡ Ἁγία Γραφὴ ἐπὶ τόσους αἰῶνας ἐξακολουθεῖ νὰ κυκλοφορῇ καὶ ***νὰ ἦναι τὸ πλέον περιζήτητον βιβλίον τοῦ κόσμου***. Κάθε ἔτος δημοσιεύονται καθ' ὅλον τὸν κόσμον χιλιάδες νέων βιβλίων, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ πλεῖστα οὐδέποτε φθάνουν μέχρι δευτέρας ἐκδό-

σεως καὶ τάχιστα περιέρχονται εἰς λήθην καὶ ἀφανισμόν. Ὀλίγα εἶναι τὰ συγγράμματα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα κατορθώνουν νὰ ἐπιζήσουν ἐπί τινα καιρόν. Ἀλλὰ καὶ αὐτὰ μετὰ 50, 100 ἢ 200 ἔτη τὸ πολὺ ἀντιπαρέρχονται καὶ ἐξαφανίζονται, ἢ διασώζονται μόνον εἰς δημοσίας βιβλιοθήκας χάριν τῆς ἱστορίας, ὡς λείψανα, τὰ ὁποῖα κανεὶς δὲν ἀναγινώσκει πλέον. Καὶ εἶναι μεταξὺ αὐτῶν πολλάκις συγγράμματα ἐξαίρετα καθ' ἑαυτά, στερούμενα ὅμως ἐνδιαφέροντος εἰμὴ μόνον διὰ τὴν γενεάν, καθ' ἣν ἐγράφησαν. Ἀλλ' ἡ Ἁγία Γραφὴ συνεγράφη πρὸ χιλιετηρίδων καὶ ὅμως ἐπέζησε τόσων παγκοσμίων μεταβολῶν. Ἡ Παλ. Διαθήκη ὑπῆρχεν ὅταν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος ἐξῆλθε μὲ μίαν δρᾶκα Μακεδόνων στρατιωτῶν καὶ κατέκτησε τὴν Ἀσίαν. Ἡ Καινὴ Διαθήκη ἦτο ἤδη βιβλίον 15 αἰώνων, ὅταν ὁ Κολόμβος ἀνεκάλυψε τὴν Ἀμερικήν. Καὶ ἐν τούτοις τὴν σήμερον ἐξακολουθεῖ ὄχι μόνον νὰ κυκλοφορῇ, ἀλλὰ καὶ ***νὰ κατέχῃ τὰ σκῆπτρα τῆς κυκλοφορίας***. Ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἀμερικῇ πρωτίστως, ἀλλὰ καὶ εἰς πάσας σχεδὸν τὰς πεπολιτισμένας χώρας, κάθε ἔτος ***αἱ πωλήσεις*** τῶν Ἁγ. Γραφῶν καὶ Εὐαγγελίων ὑπερβαίνουν τὰς πωλήσεις ***οἱουδήποτε ἄλλου βιβλίου,*** ἡ δὲ ὑπεροχὴ αὕτη μένει σταθερὰ ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος. Ἡ Γραφὴ ἐξακολουθεῖ νὰ ἀγοράζεται, ἐνῷ τὰ ἄλλα συγγράμματα ἔρχονται καὶ παρέρχονται τάχιστα. Τὴν Γραφὴν δύνασθε ὅπου δήποτε νὰ προμηθευθῆτε, ἐνῷ θὰ δυσκολευθῆτε νὰ ἀγοράσητε ἓν οἱονδήποτε ἄλλο σύγγραμμα ἐκδοθὲν πρὸ 50 ἢ καὶ πρὸ 20 ἐτῶν.

Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ ἀνθρωπότης ***εὑρίσκει κἄτι εἰς τὴν Ἁγ. Γραφήν,*** ὅπερ δὲν εὑρίσκει εἰς τὰ ἄλλα συγγράμματα· καὶ τὸ κἄτι αὐτὸ μένει σταθερῶς περιζήτητον, ἐνῷ τὰ ἄλλα συγγράμματα εἶναι ἐφήμερα. Τί δὲ εἶναι τὸ κἄτι αὐτό; ***Τὸ κῦρος τῆς Ἁγ. Γραφῆς εἰς ζητήματα ἀφορῶντα εἰς τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου.*** Ἐφ' ὅσον δὲ αἱ ἀνάγκαι αὗται ὑπάρχουν (καὶ θὰ ὑπάρχουν πάντοτε), ἡ Γραφὴ θὰ ἐξακολουθῇ νὰ ἦναι τὸ σταθερὸν πνευματικὸν καταφύγιον τοῦ ἀνθρώπου, διότι εἶναι «Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ σοφία», ὁμιλοῦσα εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου μὲ κῦρος ὄχι δεσποτικὸν καὶ ἀπεχθές, ἀλλὰ πατρικὸν καὶ φιλόστοργον.

Ὁ κόσμος διψᾷ τὴν σήμερον διὰ τοιούτου εἴδους κῦρος καὶ ἐπιβολὴν δι' ἧς ***λύονται τὰ δύσκολα προβλήματα τῆς ζωῆς.*** Οἱ ἄνθρωποι ἐβαρύνθησαν τὰς ἀμφιβολίας καὶ τὰς ἀβεβαιότητας καὶ τὰ ἐρωτηματικά. Ἐχόρτασαν ἀπὸ ξηροὺς τύπους καὶ συζητήσεις καὶ φιλονεικίας καὶ θεωρίας ξηρώδεις. Θέλουν νὰ ἀκούσουν ***μίαν φωνὴν ὑπερτάτις αὐθεντείας καὶ κύρους,*** ἥτις νὰ τοῖς λέγῃ ποῦ κεῖται ἡ ἀλήθεια ἐπὶ παντὸς ζητήματος, ἀφορῶντος εἰς τὴν πνευματικὴν ὕπαρξιν τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ἡ φωνὴ αὕτη ἀκούεται ***μόνον εἰς τὴν Ἁγ. Γραφήν.***

Ἂς μὴ λησμονῶμεν λοιπὸν τὴν Γραφήν. Ἂς μὴ ἀμελῶμεν ἢ καταφρονῶμεν αὐτήν. Ἂς μὴ τρέχωμεν κατόπιν ἄλλων θεῶν, ἄλλων συστημάτων, πρὸς εὕρεσιν εὐτυχίας καὶ φωτισμοῦ. Μήτε ὁ Πνευματισμὸς μήτε ἡ λεγομένη «Χριστιανικὴ Ἐπιστήμη», μήτε ἡ «Χαραυγὴ τῆς Χιλιετηρίδος» μήτε καμμία ἄλλη ὁμοία πλάνη ἐκ τῶν νεωτέρων ἢ παλαιοτέρων, δύναται νὰ

λύση τὰ μυστήρια τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, ἢ νὰ ἀντικαταστήσῃ τὰς Ἁγ. Γραφὰς διὰ ὑπούλων παρερμηνειῶν. Πρέπει νὰ προσφύγωμεν ***κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὴν Γραφήν***, καὶ ἐκεῖ νὰ ἐνωτισθῶμεν τὴν φωνὴν ἐκ τοῦ ὄρους Σινᾶ, τὴν μεγαλειώδη ἔξαρσιν τῶν Ψαλμῶν καὶ Προφητειῶν, τὴν ἐπὶ τοῦ Ὄρους διδασκαλίαν καὶ τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων.

Πρέπει πᾶς Ἕλλην νὰ ἔχῃ εἰς τὴν κατοχήν του τὴν Ἁγίαν Γραφήν, εἰς τὴν γλῶσσαν τὴν ὁποίαν ἐννοεῖ. Ἐὰν ἦναι καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου, ἄς ἀγοράσῃ τὸ ἀρχαῖον κείμενον. Ἄν ὄχι, ἄς ἀγοράσῃ τὴν μετάφρασιν, τὴν ὁποίαν δύναται νὰ ἐννοήσῃ. Διότι ἡ ἀπόκτησις τῆς Γραφῆς δὲν θὰ τὸν ὠφελήσῃ, ***ἄν μὴ τὴν ἀναγινώσκῃ καὶ τὴν ἐννοῇ.*** Πρέπει οἱ γονεῖς νὰ τὴν ἀναγινώσκουν μαζὺ μὲ τὰ τέκνα των καὶ νὰ τὰ διδάσκουν καὶ τὰς λέξεις καὶ τὰς ἐννοίας τῆς Γραφῆς. Πρέπει ἡ Γραφὴ νὰ διδάσκηται εἰς τὰ σχολεῖα, ὄχι μηχανικῶς καὶ παπαγαλλιστί, ὡς ἕν οἱονδήποτε ἀναγνωσματάριον, ἀλλὰ μὲ μέθοδον καὶ στοργὴν ὑπὸ διδασκάλων ἐχόντων ***ἀγάπην καὶ ἀντίληψιν*** τῆς Γραφῆς. Πρέπει ἡ Ἁγία Γραφὴ νὰ εὑρίσκεται εἰς κάθε μέγαρον, κάθε καλύβην, κάθε γραφεῖον δημόσιον ἢ ἰδιωτικόν, κάθε σύλλογον, κάθε ξενοδοχεῖον (1), κάθε ἀτμόπλοιον τῆς Ἑλλάδος. ***Πρέπει νὰ κηρύττεται εἰς κάθε ἐκκλησίαν καὶ μάλιστα κάθε Κυριακήν.*** Πρέπει ***νὰ διαποτίσῃ πᾶσαν κοινωνικὴν τάξιν τοῦ ἔθνους ἡμῶν,*** ἐὰν θέλωμεν νὰ ἀφυπνισθῇ ἡ ***θρησκευτικὴ*** συνείδησις τοῦ λαοῦ καὶ νὰ μορφωθοῦν χαρακτῆρες ***Χριστιανικοί.*** Μόνον διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης θὰ κατορθωθῇ ἡ θρησκευτική, ἠθικὴ καὶ πολιτικὴ ***ἀναγέννησις τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους,*** καὶ θὰ ἐκλείψουν τὰ πολιτικὰ καὶ ἠθικὰ ἕλκη, τὰ ὁποῖα σήμερον μᾶς κατατρύχουσι.

ΣΟΦΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Εὐσεβής τις γυνὴ προσηύχετο συχνάκις ὡς ἑξῆς:

«Θεέ μου, δός μου κάθε ἡμέραν ὀλίγην ***ἐργασίαν***, *διὰ νὰ ἀσχολῆται ὁ νοῦς μου· ὀλίγην* ***στενοχωρίαν***, *διὰ νὰ ἀσκῆται ἡ ὑπομονή μου καί νὰ ἁγιάζεται τὸ πνεῦμά μου· ὀλίγην* ***ἀγαθοεργίαν***, *διὰ νὰ παρηγορῆται ἡ καρδία μου!»*

Ἡ προσευχὴ αὕτη πράγματι περιέχει τὰ τρία κυριώτερα στοιχεῖα τῆς τελείας ***ἀνθρωπίνης*** *ζωῆς.*

Ἄνευ ***ἐργασίας*** *δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀληθὴς εὐτυχία. Ὁ δυστυχέστερος ἄνθρωπος εἶναι ὁ ἄεργος, ἔστω καὶ ἂν δὲν ἔχῃ ἀνάγκην νὰ ἐργασθῇ διὰ νὰ κερδήσῃ*

(1) Ὁ γράφων τὰς γραμμὰς ταύτας συνήντησε πέρυσιν ἐν Ἑλβετίᾳ ἕνα φίλον του Ἕλληνα, ὅστις τῷ διηγήθη μὲ ἔκπληξιν καὶ συγκίνησιν, ὅτι εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον κατέλυσεν ἐν Ζυρίχῃ, εὗρεν ἐπάνω εἰς τὸ τραπεζάκι κοντὰ εἰς τὸ κρεββάτι του μίαν Ἁγ. Γραφήν, καὶ ὅτι ἡ διεύθυνσις τοῦ ξενοδοχείου ἐτοποθέτει οὕτω μίαν Γραφὴν εἰς ἕκαστον δωμάτιον. Καὶ ὡμολόγησεν ὁ Ἕλλην ἐκεῖνος, ὅτι διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν ζωήν του εἶχεν ἀναγνώσει τὴν Ἁγ. Γραφήν, τόσον δὲ τοῦ ἤρεσεν, ὥστε ἀπεφάσισε νὰ ἀγοράσῃ μίαν Ἑλληνικὴν Γραφήν!

τὸν ἐπιούσιον ἄρτον του. Κανεὶς δὲν πλήττει καὶ βαρύνεται τὴν ζωὴν τόσον, ὅσον ὁ ἄεργος· κανεὶς ἄλλος δὲν ἀπολαμβάνει ὀλιγώτερον τὴν ζωὴν καὶ τὴν εὐτυχίαν· κανεὶς ἄλλος δὲν εἶναι τόσον ἐκτεθειμένος εἰς τὸν κίνδυνον τῶν ὀλεθρίων ἕξεων καὶ τῆς ἠθικῆς καταστροφῆς, ὅσον ὁ μὴ ἔχων ἐργασίαν. Ἡ ἐργασία εἶναι καὶ ἡ εὐτυχία καὶ τὸ καύχημα τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς.

Αἱ **στενοχωρίαι** *ἐπίσης εἶναι ἀναγκαιόταται καὶ χρησιμόταται πρὸς τελειοποίησιν τοῦ ἀνθρωπίνου χαρακτῆρος. Τίποτε δὲν ἐξαγιάζει καὶ ἀνυψώνει τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως ἡ θλῖψις, ὅταν ταύτην δεχώμεθα ὡς προερχομένην ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Θεοῦ. Ἡ πνευματικὴ ζωὴ δὲν τελειοῦται χωρὶς βαθμόν τινα θλίψεως. Μὴ παρακαλῆτε λοιπὸν τὸν Θεὸν νὰ σᾶς ἀπαλάττῃ ἀπὸ θλίψεις ἀλλὰ νὰ σᾶς βοηθῇ νὰ τὰς ὑπομένητε καὶ νὰ τὰς ἁγιάζῃ διὰ σᾶς. Οἱ ἁγιώτεροι ἀνθρώπινοι χαρακτῆρες εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἐδοκιμάσθησαν πικρότερον καὶ ὑπέφεραν περισσότερον.*

Διάσημός τις ἱεροκῆρυξ εἶπέ ποτε: «Μάθε νὰ ὑποφέρῃς κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ ἦσαι ὁ εὐεργέτης τῶν τεθλιμμένων, οἱ ὁποῖοι εἶναι γύρω σου. Μάθε νὰ ὑποφέρῃς οὕτως, ὥστε νὰ ἔλθῃς εἰς στενωτέραν ἐπικοινωνίαν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ νὰ χαίρῃς ὅτι ἠξιώθης νὰ γνωρίσῃς τὴν λύπην, ἥτις εἶναι πρὸς ὥραν μόνον ἀλλ' ἀπεργάζεται στέφανον δόξης καὶ χαρᾶς.»

Τρίτον, ὁ ἄνθρωπος, ὅστις δὲν ἀσκεῖται κάθε ἡμέραν εἰς τὴν **ἀγαθοεργίαν**, *δὲν ἐκπληροῖ τὸν ὕψιστον προορισμόν του εἰς τὸν κόσμον. Δὲν ὑπάρχει χαρὰ καὶ εὐχαρίστησις ὁμοία πρὸς ἐκείνην, ἥτις προέρχεται ἐκ τῆς ἀγαθοεργίας. Τὸ ὑπηρετεῖν καὶ βοηθεῖν τὸν πλησίον δίδει χαρὰν καὶ ἐνδόμυχον εἰρήνην, ἥτις δὲν ἀφαιρεῖται οὔτε ἀλλοιοῦται. Οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ζοῦν μόνον διὰ τὸν ἑαυτόν των, δὲν ἠμποροῦν οὔτε νὰ χαροῦν τὴν παροῦσαν ζωὴν οὔτε νὰ περιμένουν τὴν αἰώνιον εὐδαιμονίαν εἰς τὴν μέλλουσαν ζωήν. Ὅσοι τοὐναντίον ἀσκοῦνται εἰς τὴν ἀγαθοεργίαν, εἰς μὲν τὴν παροῦσαν ζωὴν ἀπολαμβάνουν τὴν εὐγενεστέραν εὐτυχίαν εἰς δὲ τὴν μέλλουσαν ζωὴν θὰ εὕρουν ἀποταμιευμένην τὴν ὑψίστην εὐδαιμονίαν*

Η ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Κατὰ τοὺς πρώτους τρεῖς αἰῶνας τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας δὲν ἐτηρεῖτο ἰδιαιτέρα ἑορτὴ εἰς ἀνάμνησιν τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ συνεωρτάζετο αὕτη μὲ τὴν βάπτισιν Αὐτοῦ, ἤτοι τὴν ἑορτὴν τῶν Θεοφανείων. Τὴν ἀρχαιοτάτην ταύτην συνήθειαν τῆς Ἐκκλησίας διατηροῦσι μέχρι σήμερον μόνον οἱ Ἀρμένιοι Χριστιανοί. Μέχρι μάλιστα τοῦ τέλους τοῦ 4ου αἰῶνος οἱ ἁπανταχοῦ Χριστιανοὶ δὲν εἶχον γενικῶς παραδεχθῆ τὸν ἰδιαίτερον ἑορτασμὸν τῶν Χριστουγέννων ἢ τὴν 25 Δεκεμβρίου ὡς ἐπέτειον αὐτῶν. Κατὰ τὸν 2ον αἰῶνα ὑπῆρχον πολλαὶ εἰκασίαι καὶ συζητήσεις περὶ τῆς πραγματικῆς ἡμερομηνίας, καθ' ἣν ἐγεννήθη ὁ Χριστός. Ὁ Ἀλεξανδρείας Κλήμης περὶ τὸ τέλος τοῦ 2ου αἰῶνος ἀναφέρει διαφόρους ἡμερομηνίας, ἃς προέτειναν διάφοροι στορικοί, καὶ τὰς ἀπορρίπτει ὅλας.

Ἀλλὰ πολὺ συντόμως ἐν τῇ Δύσει ἐπεκράτησεν ἡ 25 Δεκεμβρίου ὡς ἐπέτειος τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως καὶ βαθμηδὸν κατὰ τὸν 4ον καὶ 5ον αἰῶνα ἐγενικεύθη ἡ συνήθεια αὕτη. Ὁ Χρυσόστομος εἰς λόγον, ὃν ἐκήρυξεν ἐν Ἀντιοχείᾳ τῷ 388, ἀναφέρει ὅτι ἡ ἡμερομηνία τῆς 25 Δεκεμβρίου ἐπεκράτει τότε καθ' ὅλην τὴν Δύσιν ἀπὸ Θράκης, ὡς λέγει, μέχρι Γαδείρων. Κατὰ τὰ ἔτη 355—361 ἑωρτάζετο αὕτη εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Κωνσταντίου. Ὁ αὐτοκράτωρ Ὁνώριος (395—423) ἔγραψε πρὸς τὸν ἀδελφόν του Ἀρκάδιον ἐν Κωνσταντινουπόλει, περιγράφων τὴν νέαν ἑορτὴν ὡς χωριστὴν τῶν Ἐπιφανείων μὲ ἴδια τροπάρια καὶ στιχάρια, ὁ δὲ Ἀρκάδιος

παρεδέχθη τὴν ἑορτὴν καὶ συνέστησεν αὐτὴν εἰς τὸν Χρυσόστομον, ὅστις δὲν ἔφερεν ἀντίρρησιν, βαθμηδὸν δὲ παρεδέχθησαν αὐτὴν καὶ ὁ Ἐπιφάνιος ὁ Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος, ὁ Ἱεροσολύμων Ἰωάννης καὶ ὁ Ἀντιοχείας Φλαβιανός. Τῷ 440 Πρόκλος, ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ἀνεκοίνωσε τὴν νέαν ἑορτὴν εἰς τὸν Ἀρμένιον «καθολικὸν» Σαχάκ. Ἀλλ᾽ ἡ Ἀρμενικὴ Ἐκκλησία δὲν τὴν ἐδέχθη πολὺ προθύμως, κατὰ δὲ τὸν 8ον αἰῶνα ἐπισήμως τὴν ἀπέρριψε ὁμοῦ μὲ τὰς ἀποφάσεις τῆς Χαλκηδόνος. Ἐν τούτοις, καὶ ἐντὸς τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους αἱ ἑορταὶ τῶν Χριστουγέννων καὶ Θεοφανείων δὲν ἀνεκηρύχθησαν ἐπισήμως ὡς «ἐξαιρετέαι» ἡμέραι εἰμὴ κατὰ τὸ ἔτος 534.

Οἱ λόγοι, δι᾽ οὓς αἱ ἐν τῇ Δύσει Ἐκκλησίαι τόσον ἐνωρὶς εἰσήγαγον τὴν χωριστὴν ταύτην ἑορτὴν καὶ ὥρισαν δι᾽ αὐτὴν τὴν 25 Δ)βρίου, φαίνεται ὅτι ἦσαν οἱ ἑξῆς.

Μεταξὺ τῶν Ἐθνικῶν μία μεγάλη ἑορτὴ ἦτο ἡ λεγομένη Νατάλις. Natalis σημαίνει ***ἡμέραν γεννήσεως***, καὶ ἡ Νατάλις ἑωρτάζετο ὑπὸ τῶν Ἐθνικῶν ὡς ἡμέρα γεννήσεως τοῦ θεοῦ Ἡλίου, ἡ δὲ 25 Δ)βρίου ἐθεωρεῖτο ὑπ᾽ αὐτῶν ὡς τοιαύτη, καθότι ἦτο ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς αὐξήσεως τῆς ἡμέρας (δηλ. τοῦ ἡλίου) μετὰ τὸ χειμερινὸν ἡλιοστάσιον τῆς 23 Δ)βρίου. Ἡ ἑορτὴ αὕτη ἐπανηγυρίζετο πανδήμως διὰ διασκεδάσεων καὶ συμποσίων καὶ εὐθύμων συγκεντρώσεων, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἦτο πολὺ ἀγαπητὴ εἰς τὸν κοινὸν λαόν. Οἱ ἐπίσκοποι ὅθεν τῆς Δυτ. Εὐρώπης, μὴ δυνάμενοι εὐκόλως νὰ συγκρατήσουν τοὺς Χριστιανοὺς ἀπὸ τῆς συμμετοχῆς εἰς τοὺς εὐθύμους τούτους Ἐθνικοὺς πανηγυρισμούς, ἀπεφάσισαν νὰ ἀντικαταστήσουν τὴν Ἐθνικὴν ἑορτὴν διὰ Χριστιανικῆς τοιαύτης κατὰ τὴν ἰδίαν ἡμέραν, ἀντιτάσσοντες τὴν γέννησιν τοῦ πνευματικοῦ Ἡλίου τῆς Δικαιοσύνης πρὸς τὴν γέννησιν ἢ ἀναγέννησιν τοῦ φυσικοῦ ἡλίου.

Ἐν τούτοις τὰ θέλγητρα τῆς φυσιολατρικῆς ἑορτῆς τῆς Νατάλις ἦσαν τόσῳ βαθέως ἐρριζωμένα εἰς τὰς καρδίας τῶν ἐν τῇ Δύσει νεοφωτίστων Χριστιανῶν, ὥστε μετέφερον οὗτοι ὅλα σχεδὸν τὰ ἔθιμα τῆς παλαιᾶς Ἐθνικῆς ἑορτῆς εἰς τὴν νέαν ἑορτὴν τῶν Χριστουγέννων. Τὰ ἔθιμα ὅμως ταῦτα δὲν μετεδόθησαν εἰς τὴν Ἀνατολήν, ὅταν καὶ ἐκεῖ ἐγένετο παραδεκτὴ ἡ 25 Δ)βρίου ὡς ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων, διότι ταῦτα ἦσαν ἄγνωστα εἰς τοὺς λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς. Διὰ τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς ἡμέρας ταύτης ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐλλείπουσι μέχρι σήμερον πλεῖσται ὅσαι συνήθειαι τῶν παρὰ τοῖς Δυτικοῖς Χριστουγέννων — ὡς λ. χ. ὁ στολισμὸς τῶν ναῶν καὶ οἰκιῶν διὰ πρασινάδος καὶ ἀνθέων, τὸ δένδρον τῶν Χριστουγέννων, τὸ δίδειν δῶρα καὶ ἀθύρματα ἰδίως εἰς τὰ παιδία, οἱ χοροὶ καὶ τὰ παιγνίδια εἰς οἰκογενειακὰς καὶ φιλικὰς συγκεντρώσεις, κ. τ. λ.

Ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἡ παραδοχὴ τοῦ ἰδιαιτέρου ἑορτασμοῦ τῶν Χριστουγέννων φαίνεται ὅτι εἶχε καὶ πρόσθετον λόγον, τὴν ἀνάγκην τῆς ἀντιδράσεως κατὰ τοῦ Μονοφυσιτισμοῦ, διὰ τῆς ἐξάρσεως τῆς ἐνσαρκώσεως, ἤτοι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Συνέτεινεν ὅμως καὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἡ περὶ τὸν 5ον αἰῶνα ἀρχίσασα γενικὴ ῥοπὴ πρὸς πολλαπλασιασμὸν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἑορτῶν, αἵτινες μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης περιωρίζοντο εἰς τὰ Θεοφάνεια, τὸ Πάσχα καὶ τὴν Πεντηκοστήν.

ΠΙΣΤΙΣ, ΕΛΠΙΣ, ΑΓΑΠΗ

(Διήγημα Χριστουγεννιάτικον)

Ἐτελείωνεν ἡ ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων εἰς τοὺς Παρισίους. Εἰς τοὺς ἀποκέντρους δρόμους ὀλίγοι ἄνθρωποι ἐκυκλοφόρουν, καὶ αὐτοὶ δὲν ἔδιδον προσοχὴν εἰς ἕνα γέροντα ὑψηλοῦ ἀναστήματος, ὅστις κατήρχετο τὴν ὁδὸν Μαζαρίνου, κρατῶν ὑπὸ μάλης κἄτι τι μακρὸν καὶ ὀγκῶδες, τυλιγμένον εἰς ἕν βαμβακερὸν πανίον. Ἐβάδιζε μετὰ κόπου, στηριζόμενος εἰς μίαν στερεὰν ῥάβδον καὶ σταματῶν συχνὰ διὰ νὰ ἀνανεώσῃ τὰς σωματικάς του δυνάμεις, αἵτινες ἐφαίνοντο πολὺ ἐξηντλημέναι. Ἐφόρει δὲ ἐνδύματα πενιχρὰ καὶ ὅλως ἀνεπαρκῆ διὰ τὸ ψῦχος, τὸ ὁποῖον ἐπεκράτει.

Οὕτω προχωρῶν ἔφθασεν εἰς τὸν ποταμόν, διῆλθε τὴν γέφυραν τῶν Καλῶν Τεχνῶν καὶ ἐπροχώρησε πρὸς τὴν πλατεῖαν Καρρουζὲλ καὶ τὸ κέντρον τῆς πόλεως.

Ζαλισθεὶς ἴσως ἀπὸ τὰ φῶτα καὶ τὸν θόρυβον τοῦ πλήθους, ὁ γέρων ἐγύριζε μέσα εἰς τὸν μεγάλον κῆπον τῶν Τουϊλερῆ ὡς ἄνθρωπος ἀναποφάσιστος. Ἐπὶ τέλους ὅμως ἐστάθη εἰς ἓν σταυροδρόμιον πολυσύχνατον, ἐστηρίχθη εἰς ἓν δένδρον καὶ ἀκουμβήσας ἐκεῖ τὴν ῥάβδον του, ἤνοιξε τὸ δέμα, ὅπερ ἐκράτει, καὶ ἐξετύλιξεν ἕνα βιολὶ καὶ ἕνα δοξάρι. Ἀφοῦ ἔκρουσε τὰς χορδάς, διὰ νὰ ἴδῃ ἂν ἦσαν ἐν ἁρμονίᾳ, ἐδίπλωσε τὸ μανδύλιόν του, τὸ ἔθεσεν εἰς τὸν ἀριστερὸν ὦμόν του καὶ στηρίξας ἐπ' αὐτοῦ τὸ βιολί, ἤρχισε νὰ παίζῃ. Ἀλλὰ μόλις εἶχε παίξει ὀλίγους τόνους ἐκφράσεως μελαγχολικῆς, ἐστάθη ἀποτόμως, διότι εἶδε κατέναντί του δύο νέους ἀναιδεῖς, οἱ ὁποῖοι πλησιάσαντες ἤρχισαν νὰ τὸν περιπαίζουν διαφοροτρόπως, χωρὶς νὰ σεβασθοῦν τοὐλάχιστον τὸ γῆράς του. Οἱ χλευασμοὶ τῶν νέων τούτων τὸν ἔκαμαν νὰ παύσῃ, ἀφοῦ δὲ ἐκεῖνοι ἀπεμακρύνθησαν, ὁ γέρων ἐσύρθη πρὸς ἕνα πάγκον ἐκεῖ πλησίον καὶ καθήσας ἐναπέθεσε τὸ βιολί του ἐπάνω εἰς τὰ γόνατά του, ψιθυρίζων: «Ὦ Θεέ! δὲν ἠμπορῶ πλέον νὰ παίξω!» Μεθ' ὃ σταυρώσας τὰς χεῖρας, ἔμεινε βυθισμένος εἰς ἄφατον λύπην.

Παρῆλθον ὀλίγα λεπτά, καὶ αἴφνης ἐπέρασε μία συντροφιὰ τριῶν νέων, οἵτινες συνωμίλουν ζωηρῶς καὶ εὐθύμως. Δὲν εἶδον τὸν γέροντα ἐπὶ τοῦ πάγκου, διότι εἶχεν ἤδη νυκτώσει καὶ τὸ μέρος ἐκεῖνο δὲν ἐφωτίζετο καλά· τοιουτοτρόπως ὁ εἷς τῆς συντροφίας ἐσκόνταψεν εἰς τὸ πόδι τοῦ γέροντος, καὶ παρ' ὀλίγον νὰ πέσῃ, τοῦ ἔπεσε δὲ κατὰ γῆς τὸ καπέλλο του. Ὁ γέρων ἐσηκώθη μὲ κάποιαν ὑπερηφάνειαν ἐκ τῆς θέσεώς του, καὶ ὁ ἄλλος ἔσπευσε νὰ τοῦ ζητήσῃ συγγνώμην.

— «Μὲ συγχωρεῖτε, κύριε», εἶπε, «δὲν σᾶς εἶδον 'στὸ σκότος. Ἐλπίζω ὅτι δὲν σᾶς ἐπροξένησα κανὲν κακόν».

— «Ὄχι, τίποτε», ἀπεκρίθη ὁ γέρων. Τότε ὁ νέος, σκύψας νὰ σηκώσῃ τὸ καπέλλο του, εἶδε τὸ βιολί, ὅπερ ἐκράτει ὁ γέρων.

— «Εἶσθε μουσικός, κύριε;» τὸν ἠρώτησεν ὁ νέος μὲ σεβασμόν.

— «Ἤμην μίαν φοράν», ἀπεκρίθη ὁ γέρων μὲ ἀναστεναγμόν, ἐνῷ τὰ δάκρυα

ἐστάλαζον ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς του. Τοῦτο ἰδόντες οἱ νέοι, ἦλθον πλησιέστερον πρὸς αὐτόν. «Τὶ τρέχει; τὶ ἔχετε, κύριε;» ἠρώτησαν καὶ οἱ τρεῖς διὰ μιᾶς· «μήπως εἶσθε ἀσθενὴς καὶ 'μποροῦμεν νὰ σᾶς φανῶμεν χρήσιμοι;»

Διὰ μίαν στιγμὴν ὁ γέρων ἐσιώπησεν ἀλλ' ἔπειτα ἔρριψε πρὸς τοὺς νέους ἓν βλέμμα, τὸ ὁποῖον ἦτο πλῆρες ἀπελπισίας καὶ πόνου, καὶ ἐκτείνων τὸ καπέλλο του, εἶπε μὲ φωνὴν διακοπτομένην ὑπὸ λυγμῶν.

— "Αν θέλετε, δώσατέ μου κάτι τι διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. Δὲν ἠμπορῶ πλέον νὰ κερδήσω τὸν ἄρτον μου μὲ τὸ βιολί μου, καὶ ἡ κόρη μου ἀποθνήσκει ἀπὸ φθίσιν καὶ πεῖναν!»

Εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦτο οἱ τρεῖς νέοι ἐστάθησαν ἐπὶ μίαν στιγμὴν ὑπὸ τὸ κράτος μεγάλης συγκινήσεως καὶ συγχύσεως. Ἴσως διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν ζωήν των ἐταράχθησαν διότι ἦσαν πτωχοί, καὶ διότι καὶ οἱ τρεῖς μαζὺ δὲν εἶχαν ἀρκετὰ χρήματα ἐπάνω των διὰ νὰ βοηθήσουν τὸν συμπαθῆ τοῦτον γέροντα. Ἐκύτταξαν ὁ εἷς τὸν ἄλλον μὲ στενοχωρίαν, καὶ ἐπὶ τέλους εἷς ἐξ αὐτῶν εἶπε·

— «Δεκαὲξ πεντάρες ἔχω, παιδιά, τὶ νὰ μᾶς κάμουν; Χρειαζόμεθα περισσότερα, πολὺ περισσότερα παρ' ὅ,τι ἔχομεν, διὰ νὰ ἀνακουφίσωμεν τὸν συνάδελφον τοῦτον. Λοιπὸν σύ, Ἀδόλφε, πάρε τὸ βιολὶ καὶ συνόδευσε τοῦ Γουσταύου τὸ τραγοῦδι καὶ ἐγὼ θὰ κρατῶ τὸ καπέλλο μου διὰ νὰ μαζεύσω τὰς δεκάρας!».

Ἀμέσως οἱ τρεῖς σύντροφοι ἡτοιμάσθησαν. Ἀνεσήκωσαν τοὺς γιακάδες τῶν ἐπανωφορίων των, κατεβίβασαν τοὺς γύρους τῶν καπέλλων των, καὶ ὁ νέος, ὅστις ἦτο ὁ ἐπινοήσας τὸ σχέδιον καὶ ὅστις ὠνομάζετο Κάρολος, ἔδωκε τὸ σημεῖον τῆς ἐκκινήσεως.

— «Ἄς προχωρήσωμεν ἐκεῖ πρὸς τὴν μεγάλην πύλην καὶ ἄς σταθῶμεν ἐκεῖ νὰ δοκιμάσωμεν τὴν τύχην μας μὲ τοὺς διαβάτας. Ἀδόλφε, εἶναι Χριστούγεννα, καὶ ἔχε ὑπ' ὄψει σου ὅτι 'μπορεῖ νὰ ἦναι καὶ ὁ Παντοδύναμος μεταξὺ τῶν ἀκροατῶν σου. Διὰ τοῦτο παῖξε ὅσον 'μπορεῖς καλλίτερα!»

Καὶ ἐξελθόντες οἱ τρεῖς νέοι εἰς τὴν φωταγωγημένην πύλην, ἔλαβον θέσιν. Ὁ δὲ Ἀδόλφος ἤρχιζε νὰ παίζῃ τὸ «Καρναβάλι τῆς Βενετίας» τόσον ὡραῖα, ὥστε ἀμέσως ἐσχηματίσθη πυκνὸν ἀκροατήριον γύρω του, ὅταν δὲ ἐτελείωσε, τὸν ἐχαιρέτισαν παταγώδη χειροκροτήματα, ἐνῷ ὁ Κάρολος καὶ ὁ Γουσταῦος περιέφερον τὰ καπέλλα των, συνάγοντες τὰ φιλοδωρήματα τοῦ πλήθους. Ἔπειτα ἤρχισεν ἐκ νέου τὸ βιολί, ἀλλ' αὐτὴν τὴν φορὰν συνοδεῦον τὴν θαυμασίαν φωνὴν τοῦ Γουσταύου, ὅστις ἔτι μᾶλλον ἐγοήτευσε τοὺς ἀκροατάς. Τὸ δὲ ἀκροατήριον ὁλοὲν ηὔξανεν, ὥστε τὰ νομίσματα ἔπιπτον βροχηδὸν εἰς τὸ καπέλλο τοῦ Καρόλου.

— «Ἕνα τραγοῦδι ἀκόμη καὶ τελειώνομεν!», εἶπε χαμηλοφώνως πρὸς τοὺς συντρόφους του· «ἄς τραγουδήσωμεν τὴν τριῳδίαν τοῦ «Γουλιέλμου Τέλλ», καὶ ἄς ἐνθυμώμεθα ὅτι τραγουδῶμεν καὶ πρὸς φιλανθρωπικὸν σκοπὸν καὶ πρὸς τιμὴν τοῦ Ὠδείου μας!»

Μετὰ τὸ πέρας τοῦ τελευταίου τούτου ᾄσματος οἱ τρεῖς νέοι ἀπεσύρθησαν ἐντὸς τοῦ κήπου μὲ τὰ συγκομισθέντα χρήματα, καὶ τὸ πλῆθος διελύθη, ἀποροῦν καὶ διερωτώμενον ποῖοι νὰ ἦσαν οἱ νέοι ἐκεῖνοι καλλιτέχναι. «Αὐτοὶ ὡρισμένως δὲν ἦσαν πλανόδιοι μουσικοί», ἔλεγον ὅλοι. Ἄλλοι πάλιν εἶπον: «Βεβαίως δὲν ἦσαν

ἀπ᾽ ἐκείνους, ποῦ συνειθίζουν νὰ μαζεύουν λεπτὰ εἰς τοὺς δρόμους. Ποῖος ἠξεύρει διατὶ ἐμάζευαν ἀπόψε; Ἴσως τοὺς ἦλθε καμμιὰ ἀναποδιά, ἢ ἴσως ἤθελαν νὰ βγάλουν κανένα καλὸ γεῦμα Χριστουγεννιάτικον!»

Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ τρεῖς νέοι εἶχον ἐπιστρέψει πρὸς τὸν πάγκον, ὅπου ἀφῆκαν τὸν γέροντα. Ἐκεῖ τοῦ παρέδωκαν τὸ βιολί του καὶ ἄδειασαν εἰς τὸ μανδύλιόν του τὰ χρήματα, ποῦ εἶχον συνάξει. Καὶ τὸ ποσὸν ἦτο ἀρκετὰ σεβαστόν, διότι μέσα εἰς τὰς δεκάρας ἦσαν πολλὰ ἀργυρᾶ φράγκα καὶ οὐκ ὀλίγα ναπολεόνια. Ὁ γέρων ἔμεινεν ἐπὶ πολλὰς στιγμὰς ἄφωνος ἀπὸ χαρὰν καὶ συγκίνησιν, μὴ δυνάμενος νὰ ἀρθρώσῃ λέξιν. Τέλος δὲ μὲ τρέμοντα χείλη εἶπε·

— «Τὰ ὀνόματά σας, κύριοι! δώσατέ μοι τὰ ὀνόματά σας, διὰ νὰ τὰ μνημονεύωμεν εἰς τὰς προσευχάς μας ἡ κόρη μου καὶ ἐγὼ ἐφ᾽ ὅρου ζωῆς!»

— «Ἐγὼ ὀνομάζομαι Πίστις», εἶπεν ὁ πρῶτος νέος.

— «Ἐγὼ Ἐλπίς», εἶπεν ὁ δεύτερος.

— «Ἐγὼ Ἀγάπη», εἶπεν ὁ τρίτος.

— «Καὶ σεῖς μὲ ἐβοηθήσατε χωρὶς νὰ μὲ ἐρωτήσητε κἂν τὸ ὄνομά μου. Θὰ σᾶς τὸ εἴπω. Ὀνομάζομαι Τσάπνερ, κατάγομαι ἐξ Ἀλσατίας καὶ ἐπὶ δέκα ἔτη διηύθυνα τὴν ὀρχήστραν τοῦ Μελοδράματος εἰς τὸ Στρασβοῦργον. Ἦλθα ἐδῶ νὰ ζητήσω ἔτι καλλίτερον στάδιον, ἀλλ᾽ ἐδυστύχησα. Σεῖς ἐσώσατε τὴν ζωήν μου καὶ τὴν ζωὴν τῆς κόρης μου, διότι χάρις εἰς αὐτὰ τὰ χρήματα θὰ ᾽μπορέσωμεν τώρα νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν πατρίδα μας, ὅπου θὰ εὕρωμεν φίλους καὶ γνωρίμους καὶ κλῖμα ὑγιεινότερον καὶ πόρον ζωῆς. Πῶς νὰ σᾶς εὐχαριστήσω; Ποῖα λόγια ᾽μποροῦν νὰ ἐκφράσουν τὴν εὐγνωμοσύνην μου; Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς ἀνταποδώσῃ αὐτὸ ποῦ ἐκάματε εἰς ἐμὲ ἀπόψε. Σᾶς εὔχομαι εὐτυχίαν καὶ ἐπιτυχίαν εἰς τὸ στάδιόν σας, καὶ νὰ γίνετε μεγάλοι μεταξὺ τῶν μεγίστων!»

— «Ἀμήν!» εἶπον οἱ τρεῖς νέοι, οἵτινες τότε ἔθεσαν τὸν γέροντα εἰς ἓν ἁμάξιον καὶ ἀπεχαιρέτησαν αὐτὸν διὰ τελευταίαν φοράν.

Ἀλλὰ παρ᾽ ὅλας τὰς προφυλάξεις, τὰς ὁποίας ἔλαβον διὰ νὰ μὴ ἀναγνωρισθοῦν, κάποιος ἐκ τοῦ πλήθους τοὺς εἶχεν ἀναγνωρίσει καὶ τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἐδημοσιεύθη εἰς τὰς ἐφημερίδας τὸ ἐπεισόδιον, μὲ τὰ ὀνόματά των. Ὠνομάζοντο δὲ ὁ μὲν βιολιστὴς Ἀδόλφος Χέρμαν, ὁ δὲ τενόρος Γουσταῦος Ρόγγερ, ὁ δὲ ἐφευρέτης τοῦ πραξικοπήματος Κάρολος Γκουνῶ.

Ἡ εὐχὴ τοῦ γέροντος ἐξεπληρώθη, διότι οἱ τρεῖς οὗτοι νέοι διέπρεψαν μεταξὺ τῶν κορυφαίων μουσικῶν τῆς ἐποχῆς των, ὁ δὲ Κάρολος Γκουνῶ ἐγένετο ὁ διάσημος μουσικὸς συνθέτης καὶ συγγραφεὺς πλείστων μουσικῶν ἔργων, ἅτινα καὶ μέχρι σήμερον θαυμάζονται καθ᾽ ἅπαντα τὸν κόσμον.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)

ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΕΝΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟΥ ΥΠΑΛΛΗΛΟΥ

(Μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)

Εἰς μίαν μεγάλην πόλιν τῆς Γερμανίας, εἶναι ἡ παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων. Παρ' ὅλον τὸ ψῦχος, φαιδροὶ ὅμιλοι διατρέχουν τὰς ὁδούς. Δὲν εἶναι τὰ Χριστούγεννα ἡ ἑορτὴ μεγάλων καὶ μικρῶν; Ὁ ἀστὴρ τῆς Βηθλεὲμ μήπως δὲν λάμπει διὰ τοῦ φωτός του ἐπὶ τῶν καλυβῶν καὶ τῶν ἀνακτόρων; Ὁ οὐράνιος ὕμνος «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία», μήπως δὲν ἀντηχεῖ εἰς πᾶσαν καρδίαν;

Ἂς εἰσέλθωμεν, πρὸς στιγμήν, εἰς τὸ ταχυδρομικὸν μέγαρον.

Εἰς τὸ ἄνω πάτωμα κατοικεῖ ὁ Διευθυντής. Κάτω ἐνώπιον μιᾶς θυρίδος συνωστίζεται ἓν πλῆθος ἀνθρώπων, ζητούντων νὰ ἀποστείλουν τὴν τελευταίαν ὥραν δέματα πρὸς συγγενεῖς καὶ φίλους, περιέχοντα δῶρα τῶν Χριστουγέννων. Ὁ ὑπάλληλος ὄπισθεν τῆς θυρίδος ἐκτελεῖ πιστῶς καὶ ἀνελλιπῶς τὴν παραλαβὴν τῶν δεμάτων, καὶ μὲ ὑπομονὴν ἀπαντᾷ εἰς ὅλας τὰς ἐρωτήσεις, ἀπαιτήσεις, καὶ ἀνυπομονησίας τοῦ κοινοῦ. Εἶναι νέος ἀκόμη, ἀλλ' ἡ ὄψις του εἶναι πελιδνή, καὶ μίαν στιγμὴν ἓν δάκρυ πίπτει ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του ἐπὶ τοῦ δελτίου, τὸ ὁποῖον γράφει. Εἰς τὸ σπίτι ἡ μικρά του κόρη, τὸ μοναδικόν του τέκνον, ἀσθενεῖ ἐπικινδύνως, καὶ αὐτός, ἀναγκαζόμενος ὡς δημόσιος ὑπάλληλος νὰ ἀπουσιάζῃ τόσας ὥρας εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του, δὲν ἠξεύρει ἂν θὰ ἐπανίδῃ πλέον τὸ παιδί του ἐν τῇ ζωῇ. Καὶ μὲ ἀγωνίαν, τὴν ὁποίαν ματαίως προσπαθεῖ νὰ συγκρατήσῃ, κυττάζει διαρκῶς τὸ ὡρολόγιον. Πότε θὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα τοῦ κλεισίματος;

Ἐπὶ τέλους, τὸ ὡρολόγιον τοῦ ταχυδρομείου κτυπᾷ ὀκτώ, καὶ ἐγειρόμενος ὁ ὑπάλληλος, ἑτοιμάζεται νὰ κλείσῃ τὴν θυρίδα, ἀφοῦ δὲν περιμένει πλέον κανεὶς ἀπ' ἔξω. Ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἀνοίγει ἡ θύρα καὶ ἐμβαίνει ἄνθρωπός τις δρομαίως, τρέχων πρὸς τὴν θυρίδα μὲ ἕνα δέμα:

— Σᾶς παρακαλῶ, παραλάβετε καὶ τοῦτο· μὴ μοῦ ἀρνηθῆτε!

— Ἡ ὥρα παρῆλθε, κύριέ μου!

— Ὦ! κάμετέ μου τὴν χάριν, θὰ σᾶς ἦμαι εὐγνώμων.

— Καλά· ἔστω.

Καὶ ὁ πτωχὸς ὑπάλληλος, ἀφοῦ προσέφερε καὶ τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην, ἐγκατέλειψε τὸ γραφεῖον σπεύδων. Πετᾷ μᾶλλον ἢ βαδίζει.

Πῶς θὰ ἐπανεύρῃ τὸ θυγάτριόν του, τὸ ἀγαπημένον του;

Φθάνει πρὸ τῆς θύρας μιᾶς κομψῆς μικρᾶς οἰκίας. Εἰσέρχεται, ἑνώνει τὰς χεῖρας καὶ ψιθυρίζει μίαν θερμὴν προσευχήν:

— Κύριε Ἰησοῦ, τὸ γνωρίζεις, εἶναι τὸ μοναδικό μου παιδί. Ὦ! χάρισέ μου τὴν ζωήν της αὐτὴν τὴν ἑσπέραν τῶν Χριστουγέννων, Σὲ ἱκετεύω! Ἄλλως ἂς γείνῃ τὸ θέλημά Σου!»

Μεθ' ὃ εἰσέρχεται εἰς τὸ δωμάτιον τῆς κόρης του καὶ πλησιάζει τὴν μικρὰν κλίνην της. Ὁ πυρετὸς ἔφθασεν εἰς παροξυσμόν· ἡ μικρὰ ἀσθενὴς ἔχει τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνοικτούς, ἀλλὰ παραληρεῖ.

— Τὸν εἶδες, μπαμπᾶ; ἐρωτᾷ μὲ παρηλλαγμένην φωνήν.

— Ποιὸν νὰ ἴδω, ἀγάπη μου;

— Τὸν ἄγγελον, μπαμπᾶ, τὸν ὡραῖον ἄγγελον τοῦ Θεοῦ!

— Μὴ ὁμιλῇς πολύ, Δώρα μου, ἡσύχασε.

— Εἰπέ μου, τὸν εἶδες, μπαμπᾶ; τὰ φτερά του εἶναι κατάλευκα, καὶ οἱ ὀφθαλμοί του λάμπουν ὡς τὰ ἄστρα.

— Ναί, παιδί μου, ναί! Ἀλλὰ ἡσύχασε, προσπάθησε νὰ κοιμηθῇς.

— Μπαμπᾶ, πρέπει νὰ σοῦ διηγηθῶ τὸ ὄνειρόν μου. Ὁ ἄγγελος ἦλθε, ἐδῶ, πολὺ κοντά μου, ἅπλωσε τὸ χέρι του, ἔσκυψε καὶ μοῦ εἶπε: «Δώρα, θὰ σὲ σηκώσω εἰς τὰ χέρια μου καὶ θὰ σὲ σφίξω εἰς τὴν καρδιά μου.»

— Κύριε, γενηθήτω τὸ θέλημά Σου! ψιθυρίζει ὁ ταλαίπωρος πατήρ. Θέτει τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ τέκνου του καὶ τὴν δεξιὰν εἰς τὴν χεῖρα τῆς γυναικός του. Ὢ! πόσον τρέμει αὐτὴ ἡ χείρ! ποία πικρία εἰς τὰ δάκρυα, τὰ ὁποῖα δὲν δύναται νὰ συγκρατήσῃ ὁ ἄνθρωπος οὗτος!

Ἀλλ' ἡσύχως ἡ σύζυγός του τῷ λέγει:

— Ἀγαπητέ μου, δὲν θὰ λάβῃς ὀλίγην τροφήν; τὸ δεῖπνον εἶναι ἕτοιμον.

— Εὐχαριστῶ, μοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ φάγω· εἶμαι πολὺ ἀνήσυχος.

— Ἀλλὰ δὲν ἔφαγες τίποτε ἀπὸ τὸ πρωΐ, τῷ λέγει θλιβερῶς ἡ σύζυγος. Δὲν δύνασαι νὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὸ ταχυδρομεῖον χωρὶς νὰ λάβῃς ὀλίγον θερμὸν ζωμόν· προσπάθησε, σὲ παρακαλῶ.

Ἀλλ' ἐκεῖνος ἠρκέσθη νὰ κυττάξῃ τὸ ὡρολόγιόν του χωρὶς νὰ ἀπαντήσῃ. Πόσον γρήγορα ἐπερνοῦσεν ἡ ὥρα! Μετ' ὀλίγα λεπτά, ὤφειλε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ ἔργον του καὶ νὰ μὴ σκέπτηται πλέον τὸ τέκνον του. Νὰ μὴ σκέπτηται πλέον τὸ τέκνον του! Ὄχι, τοῦτο θὰ ἦτο ἀδύνατον! Ἀλλὰ δὲν θὰ ἠδύνατο πλέον νὰ ἴδῃ τὸ ἀγαπητὸν πρόσωπον, δνν θὰ ἠδύνατο πλέον νὰ κλίνῃ πρὸς τὸ μέτωπον τοῦ τέκνου του!

Εἶναι λοιπὸν ἡ τελευταία φορά, καθ' ἣν ἀκούει τὴν μικρὰν αὐτὴν φωνήν, ἡ ὁποία ὁμοιάζει πρὸς ἀγγελικήν; Εἶναι ἡ τελευταία φορά, καθ' ἣν θὰ τὴν λάβῃ ἐπὶ τῶν γονάτων του, καθ' ἣν θὰ τὴν πιέσῃ ἐπὶ τῆς καρδίας του;

Ἀκόμη ἓν τελευταῖον βλέμμα, μίαν τελευταίαν προσευχὴν καὶ κατόπιν ἑτοιμάζεται νὰ ἀναχωρήσῃ.

— Ποίαν ὥραν θὰ ἐπιστρέψῃς, ἀγαπητέ; τῷ λέγει ἡ σύζυγός του.

— Εἰς τὰς ἑπτὰ τὸ πρωΐ, διότι ἀπόψε ἔχω νυκτερινὴν ὑπηρεσίαν. Θὰ ἐπιστρέψω διὰ μίαν στιγμὴν τὸ μεσονύκτιον, πρὶν ἀρχίσῃ ἡ ὑπηρεσία τῆς νυκτός.

Τὸ παιδίον ἦτο σχεδὸν ἥσυχον, ἐμειδία ἐκεῖνο τὸ οὐράνιον μειδίαμα τὸ ὁποῖον περιβάλλονται αἱ μορφαὶ τῶν ἀγαπητῶν μας, ὅταν πρόκειται ὀλίγον νὰ μᾶς ἀποχαιρετήσουν διαπαντός.

Αἴφνης, ἀνοίγει τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ λέγει: «Μπαμπᾶ, μαμᾶ, εἴσθε ἐκεῖ μὲ τοὺς ἀγγέλους; Ἐνόμιζα ὅτι ἤμουν εἰς τὸν οὐρανόν»!

Τὸ ὡρολόγιον ἤρχισε νὰ σημαίνῃ βραδέως δέκα.

—Πρέπει λοιπὸν νὰ σὲ ἀφήσω, ἀγάπη μου! λέγει ὁ πτωχός.

—Δὲν μπορεῖς νὰ μείνῃς; ἠρώτησεν ἡ σύζυγός του.

—Ὄχι, εἶμαι ὑπάλληλος καὶ πρέπει νὰ ἐκπληρώσω τὸ καθῆκόν μου.

—Ναί, ἀλλὰ πρὸ τριετίας, ὅταν ἤμουν ἐγὼ ἀσθενής, ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ταχυδρομείου σοῦ ἐπέτρεψε νὰ μείνῃς ὀλίγας ὥρας πλησίον μου.

—Τώρα εὑρισκόμεθα εἰς ἑορτάς. Κατὰ τὰ Χριστούγεννα κανεὶς δὲν δύναται νὰ ἀντικατασταθῇ.

Ὁ ἰσχυρὸς ἀνὴρ ἔτρεμεν. Ἀφοῦ ἔρριψε θλιβερὸν βλέμμα πρὸς τὸ ἀποθνῆσκον τέκνον του, εἶπε πρὸς τὴν σύζυγόν του:

—Ἐὰν ὁ Κύριος ἀποστείλῃ τὸν ἄγγελόν του διὰ νὰ λάβῃ πλησίον του τὸ ἀγγελοῦδι μας, θέλω νὰ μὲ ζητήσῃς.

Καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὸ ζοφερὸν σκότος, καὶ μετ' ὀλίγον ἔφθασεν εἰς τὸ ταχυδρομεῖον. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην διήρχετο ὁ Διευθυντής· ἔρριψεν ἓν βλέμμα εἰς τὸν ὑπάλληλον ὅστις, σιωπηλός, ἄνευ οὐδενὸς στεναγμοῦ, ἐξετέλει τὸ ἔργον του ἐπὶ τοῦ γραφείου του.

Μίαν ἀκόμη ὥραν καὶ θὰ δυνηθῇ νὰ ἀπουσιάσῃ ὀλίγας στιγμάς. Θὰ ἔφθανεν ἐγκαίρως; Τέλος σημαίνει τὸ μεσονύκτιον καὶ ὁρμᾷ πρὸς τὴν κατοικίαν του.

—Ζῇ ἀκόμη; ἐρωτοῦν τὰ τρέμοντα χείλη του. Τὰ γόνατά του κλονίζονται, κλίνει τὸ τεθλιμμένον πρόσωπόν του πρὸς τὸ τέκνον του: «Εὐλογητὸς ὁ Θεός, ζῇ ἀκόμη»!

Ἀκολούθως ἐξέρχεται καὶ ἐπιστρέφει. Ὁ συνάδελφός του δὲν εἶναι ἐκεῖ· ὀφείλει νὰ τελειώσῃ τὴν ὑπηρεσίαν του.

Ἀνοίγει πρὸς στιγμὴν τὸ παράθυρον, παρατηρεῖ τὸν οὐρανόν, τοῦ φαίνεται ὅτι ἀκούει μακρὰν τοὺς ὕμνους τῶν Χριστουγέννων οἱ ὁποῖοι ἐφαίδρυνον τὴν παιδικήν του ἡλικίαν, καί, παρὰ τὴν βαθεῖαν θλῖψιν του, διατηρεῖ ἀκόμη εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας του ἀσθενῆ ἀκτῖνα ἐλπίδος. Ἐπανακλείει τὸ παράθυρον. Τί θὰ ἦναι δι' αὐτοὺς ἡ ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων; ἡμέρα δακρύων ἢ ἡμέρα εὐγνωμοσύνης;

Ἐπανέρχεται εἰς τὴν ἐργασίαν. Ὁ Διευθυντὴς ἔρχεται ἐκ νέου νὰ ἐπιθεωρήσῃ τὰ γραφεῖα. Πλησιάζει τὸν ὑπάλληλον, τὸν ἀτενίζει διὰ μίαν στιγμὴν καὶ τῷ λέγει:

—Φαίνεσθε ἀσθενής! τί συμβαίνει;

—Ὄχι, κύριε Διευθυντά, δὲν εἶμαι ἀσθενής! ἀλλὰ τὸ μοναδικόν μου τέκνον ἀσθενεῖ ἐπικινδύνως πρὸ δύο ἡμερῶν.

—Καὶ διατὶ δὲν ἐζητήσατε ἄδειαν; θὰ σᾶς τὴν παρεχώρουν εὐχαρίστως.

— Ἤμην τῆς ὑπηρεσίας καὶ δὲν ἠδυνάμην νὰ σκεφθῶ περὶ ἀντικαταστάσεως, μὲ αὐτὴν τὴν ἔκτακτον κίνησιν τῶν ἑορτῶν.

— Λοιπὸν πηγαίνετε! θὰ σᾶς ἀντικαταστήσω ἐγώ!

— Κύριε Διευθυντά! Ἀλήθεια; σοβαρῶς τὸ λέγετε;

Ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἀκούεται μία φωνὴ ἔξωθεν τῆς θυρίδος.

— Κύριε!

— Ἐγὼ εἶμαι τῆς ὑπηρεσίας, ἀπαντᾷ ὁ Διευθυντής· τί ἐπιθυμεῖτε;

—Ἐπιθυμῶ νὰ ὁμιλήσω πρὸς τὸν ὑπάλληλον Κ. προσωπικῶς.

Ὁ Διευθυντὴς ἀνοίγει τὴν θυρίδα :

— Ὢ, χαίρετε, ἰατρέ !

— Φέρω εὐχάριστα νέα· τὸ παιδί σας ἐπέρασεν εὐτυχῶς τὴν κρίσιν.

— Ὢ Θεέ μου, ἔσο εὐλογητός!

Καὶ ἐνῷ λέγει αὐτὰς τὰς λέξεις, δάκρυα πλημμυροῦν τὸ πρόσωπόν του. Ὁ Διευθυντὴς ἐπίσης εἶναι συγκεκινημένος βαθέως:

— Εἴθε ὁ Θεὸς νὰ σᾶς δώσῃ εὐτυχῆ Χριστούγεννα ! Πηγαίνετε, σᾶς δίδω δύο ἡμερῶν ἄδειαν, λέγει πρὸς τὸν ὑπάλληλον.

— Κύριε Διευθυντά, πῶς θὰ δυνηθῶ νὰ σᾶς εὐχαριστήσω ;

— Πηγαίνετε, φίλε, ἐπιστρέψατε πλησίον τῆς συζύγου καὶ τοῦ τέκνου σας.

Ὁ ὑπάλληλος ἀπευθύνει πρὸς τὸν προϊστάμενόν του ἓν βλέμμα πλῆρες εὐγνωμοσύνης καὶ κατόπιν σπεύδει πρὸς τὴν κατοικίαν του.

Αἰφνιδίως σταματᾷ. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς συντριβῆς του, δὲν εἶχε σκεφθῆ διὰ τὰ δῶρα τῶν Χριστουγέννων! Πῶς νὰ ἔλθῃ μὲ κενὰς τὰς χεῖρας πλησίον τοῦ τέκνου του! Ὄχι! ὑπάρχει ἀκόμη ἓν ταπεινὸν κατάστημα ἀνοικτόν. Ἀλλὰ μόνον ὀλίγα ξύλινα παιγνίδια ὑπάρχουν ἀκόμη, χονδροειδῶς κατεσκευασμένα. Αὐτὰ τὰ παιγνιδάκια δὲν ἁρμόζουν διὰ μίαν μικρὰν κόρην· ἐν τούτοις δὲν πειράζει, εἰς τὴν χαρὰν τῆς καρδίας του τὰ ἀγοράζει καὶ δίδει ἓν μάρκον εἰς τὸ παιδὶ τοῦ καταστήματος, λέγων:

— Λάβε, παιδί μου. Τὰ παιγνίδια σου ἀξίζουν δι' ἐμὲ πολὺ περισσότερον παρ' ὅσον δύνασαι νὰ φαντασθῇς !

Ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον τρέχων. Τὸ σπιτάκι τώρα ἔχει ὄψιν ἑορτάσιμον, εἶναι καταφώτιστον· καὶ μὲ τὸ μειδίαμα εἰς τὰ χείλη, ἡ σύζυγός του τὸν συναντᾷ εἰς τὴν ἐξώθυραν.

Ἡ μικρὰ Δώρα στηρίζεται ἐλαφρῶς ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου της, ἡ μορφή της εἶναι ὠχρὰ εἰσέτι, ἀλλὰ μία ἀκτὶς ἐλπίδος καὶ χαρᾶς λάμπει εἰς τὸ βλέμμα της.

— Ὢ ! ἀγαπητὲ μπαμπᾶ, τῷ λέγει, θὰ μείνω μαζύ σας ἢ θὰ φύγω μὲ τὸν ἄγγελον ;

— Θὰ μείνῃς μαζύ μας, ἀγάπη μου.

— Ὢ ! πόσον εἶμαι εὐτυχής ! Ἐνόμιζα ὅτι ἔβλεπα τὴν ἀνοικτὴν θύραν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὸν ἄγγελον ἕτοιμον νὰ μὲ παραλάβῃ. Θὰ ἐκλαίετε ἐὰν ἡ μικρά σας Δώρα ἔφευγε, δὲν εἶναι ἔτσι ;

— Ναί, θὰ ἐκλαίομεν πολύ, διότι εἶσαι ἡ ἀγαπητή μας, τὸ ἀγαπημένον μας παιδί, ἀλλ' ὁ Θεὸς σὲ ἀφῆκεν εἰς ἡμᾶς, εἰσήκουσε τὰς προσευχάς μας.

— Μπαμπᾶ μου, θὰ μπορέσῃς νὰ μείνῃς πλησίον μου ;

— Ναί, Δώρα μου, ἔχω ἄδειαν δύο ἡμερῶν.

Καὶ μὲ πρόσωπον ἀκτινοβολοῦν ἐκ χαρᾶς ὁ τρισεύτυχος πατὴρ κάθεται παρὰ τὴν κλίνην τοῦ τέκνου του.

— Ὁ Θεὸς μᾶς χαρίζει ὡραῖα Χριστούγεννα· ἂς εὐχαριστήσωμεν Αὐτὸν διότι ἔσωσε τὴν ζωὴν τῆς ἀγαπημένης μας!

Τότε οἱ δύο γονεῖς, κλίνοντες τὰ γόνατα, ἀνέπεμψαν πρὸς τὸν οὐρανόν, ἐν θερμῇ προσευχῇ, τὴν ἔκφρασιν τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ τῆς ἀγάπης των. Καὶ τὰ αἰσθήματα ποῦ ἐπλημμύρουν τὰς καρδίας των ἔλαβον ἔκφρασιν εἰς τὰς λέξεις τοῦ ὕμνου τῶν ἀγγέλων :

«Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία !»

Ἐκ Χανίων. ***Γ.Ε.Π.***

ΠΟΙΚΙΛΑ

— *Ἡ ἁρμονία τοῦ Σύμπαντος.* Ἓξ αἰῶνας πρὸ Χριστοῦ ὁ Ἕλλην φιλόσοφος Πυθαγόρας ἀπεφάνθη ὅτι τὸ Σύμπαν, ἤτοι ἡ γῆ μας καὶ τὰ οὐράνια σώματα, κινούμενα εἰς ὡρισμένας τροχιὰς πέριξ ἑνὸς κεντρικοῦ πυρός μὲ διαφόρους ταχύτητας, παρῆγον ἤχους, οἱ ὁποῖοι ἀπετέλουν μίαν ἁρμονίαν μουσικήν. Τὴν θεωρίαν ταύτην, τὴν ὁποίαν ἔκτοτε διὰ μέσου τῶν αἰώνων φυσιοδῖφαι καὶ μὴ φυσιοδῖφαι ἐχλεύασαν, φαίνεται ὅτι πρόκειται νὰ ἐπιβεβαιώσουν αἱ παρατηρήσεις τῆς ἐποχῆς μας, μετὰ 25 αἰῶνας.

Πολλοὶ ἐξ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι καταγίνονται μὲ τὸν ἀσύρματον τηλέγραφον, παρετήρησαν ὅτι περὶ τὴν αὐγὴν διὰ τοῦ ἀσυρμάτου ἀκούονται ἦχοί τινες σταθεροί, οἱ ὁποῖοι δὲν προέρχονται ἀπὸ κανένα ἄλλον ἀσύρματον. Καὶ ἠθέλησαν νὰ ἀνακαλύψουν τὴν προέλευσιν τῶν μυστηριωδῶν τούτων ἤχων, οἱ ὁποῖοι ἀρχίζουν νὰ ἀκούωνται εὐθὺς ὅταν τοποθετήσωμεν τὰ ἀκουστικὰ καὶ πρὶν ἀκόμη τεθῇ ὁ ἀσύρματός μας εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ ἄλλον σταθμόν. Οἱ ἦχοι οὗτοι ἰδίως τὴν πρωΐαν ὀλίγον πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, κατὰ τὰς ὥρας ποῦ φωτίζει τὸν ὁρίζοντα ἡ «ροδοδάκτυλος ἠώς», εἶναι ζωηρότατοι καὶ ἁρμονικώτατοι: ἕνα «φίς, φίς, φίς» εἰς ὅλους τοὺς τόνους τοὺς ἀποτελοῦντας ἁρμονίαν. Παύουν δὲ εὐθὺς ὡς ἀρχίσῃ ἡ συνεννόησις μὲ ἄλλον ἀσύρματον καὶ ἐλαττοῦνται ὅταν ὁ ἥλιος ἀνέλθῃ ὑψηλὰ εἰς τὸν ὁρίζοντα.

Ὁ καθηγητὴς Οὔρλιγκαν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βοστώνης προσπαθεῖ εἰς ἓν ἄρθρον του, δημοσιευόμενον εἰς Ἀμερικανικὸν ἐπιστημονικὸν περιοδικόν, νὰ δώσῃ μίαν ἐξήγησιν, ἐπὶ τῆς ὁποίας διεξάγεται σήμερον ζωηρὰ συζήτησις ὑπὸ τῶν εἰδικῶς μελετώντων τὰ μυστήρια τοῦ ἀσυρμάτου.

Κατὰ τὸν Οὔρλιγκαν, οἱ ἦχοι αὐτοὶ προέρχονται οὐχὶ ἐξ ἄλλου ἀσυρμάτου, ὡς ἄλλως τε καὶ ὅλοι παραδέχονται, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀτμοσφαίρας μας, ἐκ διαφόρων διαταράξεων αὐτῆς. Αἱ διαταράξεις αὗται ἀποδίδονται εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἀτμόσφαιρα τὴν πρωΐαν εἶναι κεκορεσμένη ἠλεκτρισμοῦ καὶ ὅτι ὁ ἥλιος, ὁ μέγας αὐτὸς ρυθμιστὴς τῆς ζωῆς τοῦ πλανητικοῦ μας συστήματος, ἐπαναφέρει μὲ τὰς ἀκτῖνάς του τὴν ἰσορροπίαν. Ἀλλ' ἡ ἐξήγησις αὕτη τῆς διαταραχῆς τῆς ἀτμοσφαίρας δὲν ἐξηγεῖ, λέγει ὁ Οὔρλιγκαν, τὸ φαινόμενον κατὰ τρόπον ἱκανοποιοῦντα ὅλους, ὅσοι τὸ ἐμελέτησαν. Ἐν πρώτοις, ἐπὶ τοῦ ἀσυρμάτου δὲν ἐπιδρᾷ ἡ ἀτμόσφαιρα διὰ τοῦ ὄγκου της καὶ τῶν πιέσεών της ἀλλ' ὁ αἰθήρ, πράγμα πολὺ διάφορον. Κύματα αἰθέρος εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ὀνομάζομεν ἑρτζιανὰ κύματα (τὰ κύματα τοῦ ἀσυρμάτου). Ἡ διαταραχὴ αὕτη ὑπάρχει, κατὰ τὸν Οὔρλιγκαν, συνεχὴς καὶ λανθάνουσα, ἀνεξαρτήτως τῆς προκαλουμένης ὑπὸ τῶν ἠλεκτρικῶν ἐκρήξεων τῶν μηχανημάτων τῶν χειριζομένων ὑπὸ ἀνθρώπων.

Αὐτὴν τὴν συνεχῆ διαταραχὴν τοῦ αἰθέρος, τὴν ἀσθενεστάτην, τὴν προκαλοῦν, κατὰ τὸν Οὔρλιγκαν, τὰ ἑρτζιανὰ ρεύματα, τὰ ὁποῖα συναντᾷ ἡ γῆ εἰς τὸ ἀχανὲς διάστημα κατὰ τὴν κίνησίν της. Ὁ αἰθὴρ ὁ πληρῶν τὸ ἀχανὲς κινεῖται· κινεῖται δὲ ἐκ τῆς κινήσεως τῶν πλανητῶν, ὑφιστάμενος ἠλεκτρικὰς ἐκκενώσεις, ἐξ αὐτῆς τῆς συστάσεως τῶν πλανητικῶν σωμάτων, εἰς ἕκαστον τῶν ὁποίων ἄλλως τε δὲν γνωρίζομεν ἀκόμη ποῖα μέταλλα κυριαρχοῦν. Ἡ κίνησις ἑκάστου πλανήτου ἐπιδρᾷ ἐπὶ τοῦ αἰθέρος τοῦ σύμπαντος ὡς ἦχος, ὁ ὁποῖος ὅμως φθάνει μέχρι τῆς γῆς ἀσθενέστατος—τόσον ἀσθενὴς ὥστε ἀρκεῖ ἡ ἐπίδρασις τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, λόγῳ τῆς χημικῆς αὐτῶν συστάσεως, διὰ νὰ τὸν καταστήσῃ ἀσθενέστερον καὶ σχεδὸν μὴ ἀντιληπτόν, τοὐλάχιστον διὰ τῶν σημερινῶν μηχανημάτων τοῦ ἀσυρμάτου, εἰς τὸ οὖς ἡμῶν.

Οἱ ἦχοι ὅμως αὐτοὶ διατὶ ἀποτελοῦν ἁρμονίαν; διατὶ νὰ ἦναι μᾶλλον εὐχάριστοι

εἰς τὸ ἀνθρώπινον οὖς μὲ τὸν ἐλαφρὸν συριγμὸν των ; Ὁ Οὔρλιγκαν τὸ ἀποδίδει εἰς τὴν διαφορὰν τοῦ ὄγκου τῶν πλανητῶν. Ἀναλόγως τοῦ ὄγκου του καὶ τῆς συστάσεώς του ἕκαστος πλανήτης ἀναταράσσει καὶ μεταδίδει ἐρτζιανά κύματα εἰς τὸν αἰθέρα κατὰ διάφορον τρόπον. Οἱ ὄγκοι ὅμως τῶν πλανητῶν ἀποτελοῦν μαθηματικὴν ἁρμονίαν, ὅπως καὶ ἡ κίνησίς των εἶναι ἕνα θαῦμα τῆς μηχανῆς ἁρμονίας. Διατὶ οἱ ἦχοί των νὰ μὴ ἦναι ἐπίσης ἁρμονικοί ;

Ἡ Γῆ μας, ὁ κόκκος αὐτὸς τῆς ἄμμου τοῦ σύμπαντος, περιβάλλεται ὑπὸ ἁρμονίας. Τὸν δρόμον της εἰς τὸ ἄπειρον συνοδεύουν μουσικοὶ ἦχοι. Ἀλλὰ ποῖον ἦχον ἀποδίδει ἡ ἰδία ; Ὁ Οὔρλιγκαν μᾶς ὑπόσχεται ὅτι θὰ μᾶς τὸν καθορίση. Πιστεύει ὅτι ὁ ἦχος τῆς Γῆς εἶνε μὶ μπεμόλ ἔλασσον. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀσχολεῖται εἰς τὴν κατασκευὴν εἰδικοῦ μικροφώνου, τὸ ὁποῖον θὰ συγκεντρώνῃ τὴν μυστηριώδη ἁρμονίαν τῆς αὐγῆς καὶ θὰ τὴν ἀποδίδῃ διὰ τοῦ μεγαφώνου. Τοιουτοτρόπως οἱ ἔχοντες ἀσύρματον τηλέφωνον θὰ καλοῦνται νὰ ἀπολαύσουν ἐπὶ τῆς κλίνης των τὴν ἁρμονίαν τοῦ σύμπαντος. Ἐπὶ μίαν ἢ δύο ὥρας τῆς πρωΐας θὰ διαρκῇ ἡ θεία αὐτὴ συναυλία.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Μετὰ λύπης εἰδοποιοῦμεν τοὺς ἀξιοτίμους συνδρομητὰς ἡμῶν ὅτι ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1925 ἡ συνδρομὴ τοῦ «Ἀστέρος τῆς Ἀνατολῆς» αὐξάνεται εἰς δραχ. 20 διὰ τὸ ἐσωτερικόν, φράγκα γαλλικὰ 12 διὰ τὸ ἐξωτερικὸν, καὶ δολλάριον 1 διὰ τὰς Ἡνωμ Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς. Εἰς τὸ μέτρον τοῦτο ἀναγκαζόμεθα νὰ προβῶμεν, διότι τὰ μὲν τυπογραφικὰ ἔξοδα ὑπερεδιπλασιάσθησαν, ὁ χάρτης ἀνετιμήθη κατὰ 60 τοῖς ἑκατόν, τὰ δὲ ταχυδρομικὰ τέλη ηὐξήθησαν κατὰ 20 τοῖς ἑκατόν. Καὶ ἐφέτος ἡ συνδρομὴ δὲν ἐκάλυπτε τὰ ἔξοδα τῆς ἐκδόσεως· ἀλλ' ἐκρατήσαμεν τὴν παλαιὰν συνδρομήν, ἐλπίζοντες ὅτι θὰ ἐπήρχετο κἄποια ἐλάττωσις δαπανῶν. Δυστυχῶς τοὐναντίον ηὐξήθησαν καὶ ἐξακολουθοῦσιν αὐξανόμεναι.

Παρακαλοῦμεν τοὺς συνδρομητάς, ὅσοι τυχὸν δὲν ἐπλήρωσαν εἰσέτι τὴν συνδρομήν των τοῦ 1924, νὰ σπεύσωσι νὰ μᾶς ἐμβάσωσιν αὐτήν, ἵνα τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἔτους μὴ αὐξηθῇ καὶ ἐκ καθυστερήσεως συνδρομῶν.

Ὅσοι δὲ συνδρομηταὶ θὰ ἀνανεώσωσι τὴν συνδρομὴν αὐτῶν διὰ τὸ 1925, παρακαλοῦνται νὰ ἐμβάσωσιν αὐτὴν ἀμέσως, καθότι εἰς οὐδένα θὰ σταλῇ τὸ τεῦχος τοῦ Ἰανουαρίου 1925, ὅστις δὲν δηλώσῃ καὶ προπληρώσῃ τὴν ἐγγραφήν του ὡς συνδρομητοῦ. Παρακαλοῦδεν δὲ ὅπως πᾶς ἐγγραφόμενος ὡς συνδρομητής μᾶς ἀποστέλλῃ πλήρη καὶ καθαρῶς γεγραμμένην τὴν διεύθυνσίν του, ἵνα μὴ γεννῶνται λάθη καὶ ἐπέρχωνται ἀπώλειαι κατὰ τὴν διεκπεραίωσιν.